ANT

Haftalık Dergi • 31 Ocak 1967 • Sayı: 5 • 125 Kuruş

Muktedir Lider'in darbe teşebbüsü!

DÜNYA ALKILIÇ'IN BERAATINI İSTİYOR

ALKILIÇ: "AYIN MAHKÛMU"

HAFTANIN NOTLARI

Orgeneral Tural'ın siyasi mahiyetteki emirnamesi geçtiğimiz hafta geniş tepki yarattı

23 ocak

Öğretmenler

■ **Öğretmenlere yapılan baskılar dolayısıyle Milli Eğitim Bakanı Dengiz hakkında gensoru açılmasını isteyen TİP Milletvekili Yusuf Ziya Bahadınlı'nın önergesini AP'liler Meclis'te reddederek bu kanun dışı baskıların tasvipçisi ve teşvikçisi olduklarını gösterdiler. Türkiye'de devrimci öğretmenlere işten el çektirilirken Amerika'da Yüksek Mahkeme Komünist Partisi üyesi profesörlerin üniversite'de ders verebileceğini kararlaştırdı. İşte kral ve işte kralcılar...**

Faşist Maddeler

■ 141. ve 142. maddelerin Anayasaya uygunluğu konusunda mahkeme üyelerinden Hakkı Ketenoğlu'nun hazırladığı gerekçe Anayasa Mahkemesi'nde görüşülmeğe başlandı. İktidarın alacağı yeni baskı tedbirlerine de gerekçe teşkil edeceği için Anayasa Mahkemesi gerekçeye son şeklini verirken büyük sorumlulukla karşı karşıya bulunmaktadır.

Nato ve TİP

■ **Türkiye'nin NATO ile ilişkileri konusunda Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde düzenlenen açık oturumda TİP Milletvekili Behice Boran, NATO'nun Amerikan egemenliğine hizmet ettiğini söyleyerek Türkiye'deki üsler üzerinde Türk egemenliği kurulmasını istedi. TİP, emperyalizmin en güçlü aracı olan NATO'ya yüzdeyüz karşı çıkan tek parti olmak durumunu muhafaza ediyor.**

24 ocak

Ahmet Demir

■ Yargıtay Ticaret Dairesi Başkanı bir açıklama yaparak, Ahmet Demir olayının Yargıtay'ı ilgilendiren bir yönü olmadığını, paranın Ahmet Demir tarafından karar verildikten üç gün sonra istendiğini açıkladı. İki gün önce avcılıkta [illegible]de vererek söz konusu mektubu kendisinin yazdığını söyleyen Demir'in suçluluk ihtimali gün geçtikçe daha kuvvetlenmektedir.

Cepheler

■ **AP Millet Meclisi Grupu'nda Tural'ın emirnamesiyle ilgili bir konuşma yapan Demirel «Türkiye'de demokrasi cephesi ile komünist cephe çarpışmaktadır» dedi ve Tural'ı tasvip ettiğini söyledi. İktidara geçtiği günden beri komünist cepheden söz eden Demirel elinde bütün devlet kuvvetleri bulunduğu halde bu komünist cepheyi meydana çıkartıp adalete teslim edemediğine göre bu iddiayı neye dayanarak ileri sürmektedir? Son haftanın gelişmelerine bakılırsa, Türkiye'de çarpışan iki cephe demokrasi cephesi ile faşist cephedir.**

Yolsuzluk

■ TİP Adana Milletvekili Ali Karcı, PTT ile Nort Hern Electric Firması arasında yapılan 350 Milyon Liralık ihale anlaşmasının kapitülasyon şartları taşıdığını, hükümetin ulusal çıkarlarımıza aykırı bir anlaşmaya imza attığını bildirerek bir yazılı soru önergesi verdi.

25 ocak

Otelci Başkan

■ **Yönettiği Meclis'in üyelerinin isimlerini dahi doğru dürüst bilmeyen Meclis Başkan Vekili Ahmet Bilgin, TİP Milletvekili Behice Boran'ın ismini ısrarlı şekilde başka türlü söyleyince çıkan tartışma sonucunda TİP Lideri Aybar'a iki celse Meclis'ten çıkarma cezası verdi. Bilgin'in TİP'e alerjisini yadırgamamak gerekir. Ankara'da bir otel ve bir eczane işleten Bilgin hesapların her yıl zararla kapanmasını Türkiye'de sosyalizmin gelişmesine bağlamaktadır.**

TURHAN FEYZİOĞLU

Ortanın Solu

■ CHP Grupu, İnönü'nün muhalefetine rağmen Grup Yönetim Kurulu'na güvenoyu vererek genel başkana cephe aldı. CHP'deki çekişme artık ortanın solu mücadelesini aşarak Fezyioğlu - İnönü çekişmesi halini aldı. Gruptaki galibiyetiyle büyük prestij sağlayan ve bir zamanlar milli emniyeti yönettiği için gizli haber kaynaklarıyla ilişkisini sürdüren Feyzioğlu artık «İnönüsüz dönemde» büyüğe oynamaktadır. Ancak zamanı iyi hesaplayıp hesaplamadığı bilinmiyor.

Açık arttı

■ **1966 yılında ihracatımızın artmasına rağmen ithalâtın bir önceki yıla oranla yüzde 23 yükselmesi sebebiyle dış ticaret açığının 240 Milyon Dolar'a ulaştığı açıklandı. Batı kapitalizminin şartlandırdığı Türk ekonomisinin bir devalüasyona götürülmesi yolundaki tahminleri bu haber de doğrulamaktadır.**

Tasarruf

■ Başbakan Demirel bakanlıklara ve bütün devlet dairelerine bir genelge göndererek "Bütçe imkânlarının zaruri kıldığı tasarruf prensibinin" gerçekleştirilmesini istedi. Komprador kapitalizminin Türkiye'yi sürüklediği ekonomik çıkmaza böyle yüzeydeki tedbirlerle çare bulunamayacağını kırk yıllık uygulama göstermiştir.

26 ocak

Açıklama

■ Petrol-İş, Petrol Ofisi Gre[illegible]vin' üstün de[illegible]r saydığı [illegible]ğin hakkını korumak ve bu [illegible]uluşu halka ve topluma benimsetmek amacıyle yapmaktadır. Petrol Ofisi[illegible]de asgari ücreet 12.[illegible] TL.'dir. Yabancı şirketlerde bu miktar 19.46 TL.'na çıkarılmıştır. Petrol-İş buna rağmen, milli şirketi koruma endişesiyle Ofis'te asgari ücreti ancak 15.10 TL.'na ulaştıracak 225 kuruşluk bir zamma razı olmuştur. Bu zam kararını, [illegible]iye Bakanlığı Hazine Avukatı Sayın Münif Dursun'un başkanlık ettiği Uzlaştırma Kurulu 7 Eylül 1966 günü vermiştir. Petrol-İş 28 Eylül 1966 sabahı kanunen greve başlaması mümkün olduğu halde, sırf milli endişelerle greve başlama tarihini Aralık 1966 ayına atmıştır.

Petrol-İş arada geçen üç aylık devre içerisinde grevin milli çıkarlar yönünden sakıncalarını ve çok az olan zam talebinin haklılığını, İşverene ve ilgili bakanlara boşu boşuna anlatmaya [illegible]balamıştır. İşveren zam talebimizi müzakereye dahi dahi yanaşmamış hükûmet üyeleri «meseleyi tetkik ediyoruz» dan öte olumlu bir davranışta bulunmamışlardır. Başbakana tam üç yıldırım telgrafı çekilerek, zorla sürüklendiğimiz grevin milli çıkarlar için zararlı olacağı bildirilmiş ve k[illegible] arabuluculuğu istenmiş, fakat red cevabı alınmıştır.

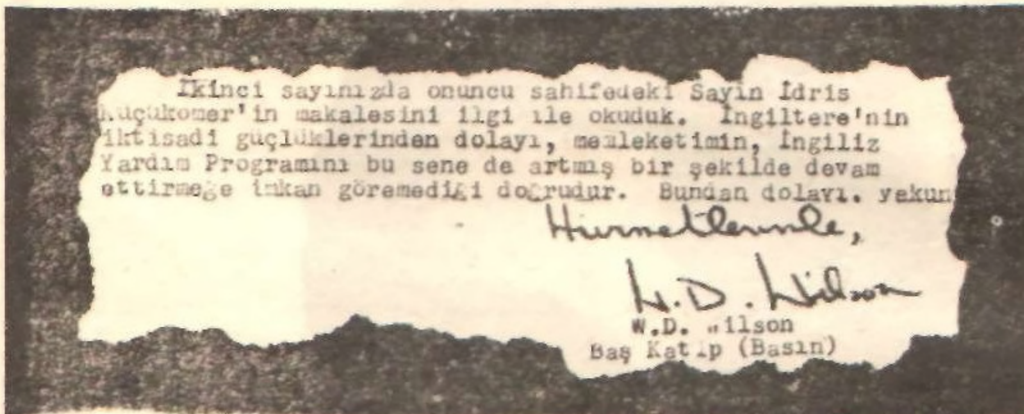
Şu ya da bu müessese grevden politik amaçlarla yararlanmak isteyebilir. Ancak, bunun suçunu ve şu yada bu politikaya bilerek ya da bilmeyerek alet oluşu, Petrol-İş'te değil, aylardır haklı sesimize kulak vermeyenlerde aramak gerekir. Sayın Özgüden'in savunduğu devlet kuruluşu, her halde 19.46 TL ye karşılık 15.10 TL.'nı vermemekte direnen ve milli kuruluşu işçiye, dolayısıyla topluma sevimsiz gösterenlerin yönettiği devlet kuruluşu olmasa gerektir.

Petrol-İş Başkanı
Ziya Hepbir

Ve Haber

■ **Yargıtay, Petrol-İş Sendikası'nın zam isteğine Petrol Ofis'in yaptığı itirazı onaylamış, böylece sendikanın zam isteği Yargıtay'ca reddedilmiştir. Yargıtay, Petrol İş Sendikası'nın başlattığı grev hakkındaki mahkeme kararını da esastan bozmuştur.**

MİLLİYET

İkinci sayınızda onuncu sahifedeki Sayın İdris Küçükömer'in makalesini ilgi ile okuduk. İngiltere'nin iktisadi güçlüklerinden dolayı, memleketimin, İngiliz Yardım Programını bu sene de artmış bir şekilde devam ettirmeğe imkan göremediği doğrudur. Bundan dolayı. yekun

Hürmetlerimle,

W.D. Wilson
W.D. Wilson
Baş Katip (Basın)

İngiliz Büyükelçiliği Küçükömer'i Doğruladı

Yazarlarımızdan İdris Küçükömer'in dergimizin ikinci sayısında yayınlanan "1967 Türkiye'sinde Enflasyon, İşsizlik Devalüasyon" başlıklı yazısı geniş yankı yaratmıştır. Yazıda Türkiye için enflasyonun kaçınılmaz olduğu ileri sürülmekte ve dış finansman kaynaklarının sınırlanması da enflasyonun sebeplerinden biri olarak gösterilerek şöyle denilmekteydi: "İngiltere ekonomisi büyük denzesizlik içindedir. Sterlini kurtarma sloganıyla İşçi iktidarının aldığı tedbirler ödemeler bilançosunu düzeltmiştir; fakat, ücretleri donduran ve işsiz sayısını 500 Bine çıkartan bir deflasyonist politika ile olmuştur bu. İngiltere de kredi verecek takatta değildir!"

İngiltere Büyükelçiliği Başkâtibi W. D. Wilson imzasıyle dergimize gönderilen bir mektupta bu husus doğrulanarak şöyle denilmektedir: "İkinci sayınızda onuncu sahifedeki sayın İdris Küçükömer'in makalesini ilgi ile okuduk. İngiltere'nin iktisadi güçlüklerinden dolayı, memleketimin, İngiliz yardım programını bu sene de artmış bir şekilde devam ettirmeğe imkân göremediği doğrudur. Bundan dolayı yekûn İngiliz iktisadi yardımı, 1967/68 yılında, 1965/66 da olduğu gibi, 205 Milyon Sterlin (5 Milyar 166 Milyon TL) olacaktır."

27 ocak

Eşkiyaya yol

■ Bayındırlık Bakanı Ethem Erdinç "Doğuda eşkiyayı yok edebilmek ve takiplerini kolaylaştırmak maksadıyla doğu bölgesinde en ücra yerlere kadar yol yapılacaktır" dedi. Bakanın bu sözleri iktidarın kafkınma anlayışını bütün çarpıklığıyla ortaya koymaktadır. Bakanın açıklamasına göre, yıllardır ihmal edilen doğunun eşkiyasız bölgesi yine yoldan yoksun kalacak, doğu bölgesinin tüm kalkınabilmesi için her dağa, her tepeye, her taşa bir eşkiya çıkması gerekecektir.

Sokarno

■ Endonezya'da İşçi Sendikası Başkanı Albay Subardiman, Sokarno'ya çekilmesini, aksi takdirde bir iç savaşa hazır olmasını ihtar etti. Cakarta'da Ordu Komutanı Suharto'ya bağlı kuvvetlerle Sokarno'ya bağlı deniz piyadeleri arasında her an bir çatışma çıkması bekleniyor. Suharto böyle bir harekette, üçüncü dünyaya, antiemperyalist savaşa sırt çevirmenin karşılığını herhalde Amerikan desteğiyle görecek ve Endonezya'yı bir Filipin demokrasisine sürükleyecektir.

28 ocak

Tütünde panik

■ Ege Tütün Piyasası İzmir'de Tekel Bakanı İbrahim Tekin tarafından açıldı. Bakanın açılış konuşmasında tütünlerin kalitesinin çok düşük olduğunu ve Tekel'in kalitesiz tütünler için destekleme alımı yapmayacağını söylemesi daha ilk gün piyasada panik yarattı. Tekel'in ilân ettiği 13.25 Liralık baş fiyat hemen hiçbir yerde uygulanamadı ve ekicinin emek ürünü düşük fiyatlarla tüccara peşkeş çekildi.

Feza kurbanları

■ Feza yarışında ilk facia Amerika'da oldu ve Virgil Grissom, Edward White ve Roger Chaffe adındaki astronotlar aya gönderilecek Apollo Uzay Gemisi'nin hazırlıklarıyla uğraştıkları bir sırada çıkan yangında can verdiler. Amerika'nın Sovyetler'i geçme şansı çok azalmış bulunuyor.

Ne Görüştüler?

■ CHP lideri İnönü ile Başbakan Demirel özel bir görüşme yaptı. Her ne kadar bu buluşmada öğretmenler meselesinin görüşüldüğü açıklandıysa da, Tural Meselesi üzerinde de durulduğu tahmin ediliyor.

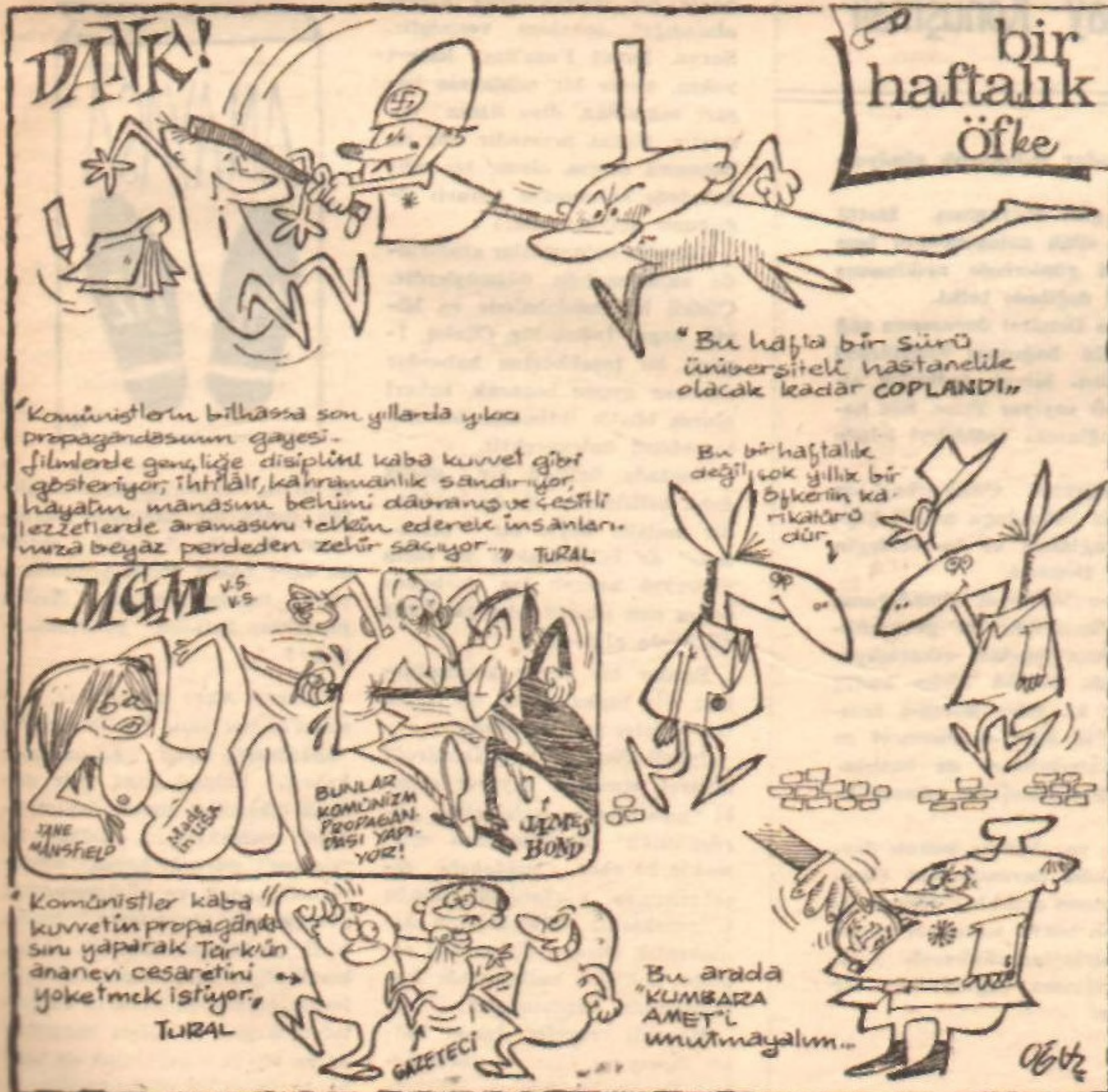
29 ocak

Tip bildirisi

■ Türkiye İşçi Partisi bir bildiri yayınlıyarak, Genel Kurmay Başkanı Tural'ın "bir komünist ihtilâli hazırlandığına" dair emirnamesinin hükümet tarafından ihbar olarak kabul edilmesi gerektiğini bildirdi. Türkiye'de demokrasi cephesiyle komünist cephenin çarpıştığını söyleyerek Tural'ın görüşlerine katılan Başbakan Demirel, TİP'in de belirttiği gibi, bu iddiayı ispat etmek zorundadır. Aksi takdirde, Tural da, Demirel de, asılsız iddialarla memleketi karıştırmak ve kanun dışı faşist teşebbüslere ortam hazırlamak töhmetinden kurtulamayacaklardır.

Unutulan Varto

■ Sonbaharda şiddetli bir deprem felâketi geçiren Varto ve Hınıs'ın, parlak vaadlere rağmen aylardan beri imar edilmemesi üzerine 40 kişilik bir heyet Ankara'ya gelerek İmar Bakanlığı önünde basın toplantısı yaptı ve hükümeti suçladı. Ancak ana muhalefet partisi lideri İnönü dahi, hükümetin Varto'ya yaptığı yardımları tatmin edici bulduğunu söylemişti. Bugün Varto ve Hınıs'ın durumundan iktidar kadar CHP de sorumludur.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

HALK DİRENECEKTİR!

TÜRKİYE'de anayasanın teminatı altında bulunan demokratik düzen, son aylarda askeri üniformaya bürünmüş bir "muktedir lider" tarafından sık sık tehdit edilmektedir. Son olarak askeri birliklere gönderilen emirnamede, ancak Hitler'in Mein Kampf'ına yakışan, hattâ ondan daha cüretkâr ifadelerle "Türkiye'de mevcut bütün kötülüklerin bir komünist ihtilâli hazırlığına bağlanması ve bugün ordunun başında bulunan bir generalin bütün bu kötülükleri bir anda temizleme muktedir olduğunun ilân edilmesi" demokratik düzene bağlı bütün çevrelerinde haklı bir endişe ve tepki yaratmıştır. Anayasa ulusal egemenliği millet adına kullanma hakkını sadece parlamentoya tanımışken ve partileri demokrasinin vazgeçilmez unsurları olarak sayarken bir generalin "bütün fenalıkları bir anda temizlemek"ten bahsetmesini anayasayı hiçe saymaktan başka türlü yorumlamağa imkân yoktur.

TURAL'ın komünizm üzerindeki görüşleri, kültür derecesiyle orantılı ve kendince yerinde görüşler olabilir. Ancak bu görüşler, "Bütün fenalıkları bir anda temizlemek" iddiasıyla birleşince, faşist bir ihtilâl tehdidi niteliği kazanmaktadır. Bazı çevrelere göre, Tural'ın hareketi, geçen yıl Senato'da Haydar Tunçkanat tarafından açıklanan CIA raporunun uygulanmasında yeni bir safhayı teşkil etmektedir. Ordu Komutanlığı, Amerika'nın Türkiye üzerindeki nüfuzunu kabullenmiştir. Artık Amerika'nın desteklediği faşizm kahredici darbesini indirmeğe hazırdır. Ve aynı çevrelere göre, "Seçimleri kazanmış olan komprador kapitalist iktidar, bu meydan savaşını da kazanacağı an, aşağıdan yukarı bir faşizmi kurarak sosyalistlere tepeden inecek; aşağıdan yukarı sosyalizm kurmak için çalışan iyi niyetli kişiler faşizmin tepeden inme yumruğu altında ezileceklerdir."

FAŞİZMİN iktidara geçmesi halinde ezilenler sadece sosyalizmin aşağıdan yukarıya kurulmasını isteyenler mi olacaktır? Hiç zannedilmesin ki, bugün Tural'ın emirnamesine övgüler düzenler, onu muktedir bir lider olarak benimseyen gaflet içindeki politikacılar ve gazeteciler bu kahredici darbeden kurtulabileceklerdir. Bugün mesele, faşizm tehlikesi karşısında anayasa düzeninin savunulması meselesidir. Görüşleri ne kadar farklı olursa olsun, demokratik düzenin gerekliliğine inanan bütün uyanık kuvvetler, faşizmin başkaldırması karşısında saf tutmak durumundadır. Çünkü yıllarca jandarma dipçiği altında inletilmiş olan köylünün, toplumun en devrimci gücü olan işçi sınıfının, kapitalizme karşı her gün yaşama savaşı veren esnafın, devrimci gençliğin, gerçekçi aydınların, hattâ devrimci bir geleneğe sahip bulunan Türk Ordusu'nun, bir üniformalıdan da gelse faşizme "evet" demesine imkân yoktur.

FAŞİZMİN seçimleri kazanarak aşağıdan yukarıya kurulduğu iddiası ise, olsa olsa Türk halkına bühtandır. Çünkü Türk halkı, faşizme değil, bütün faşist müdahalelerden arınmış bir demokrasi kuracağı iddiasıyla ortaya çıkmış olan AP'ye oy vermiştir. Faşizmin temsilcisi olarak görünen "Muktedir"i 21 Mayıs sonrasında yetkili kılan maalesef İnönü'dür. AP Lideri ise bugün Tural'ın emirnamesini tasvip eder görünmekle Türk halkının oyuna ihanet etmektedir. Ama kanlı bir denemeden geçse de, emekçi Türk halkı Türkiye'yi faşizmin hoyrat ellerine teslim etmeyecek, diktaya karşı aşağıdan yukarıya direnecektir.

"Muktedir"in darbe teşebbüsü!

TURAL — İNÖNÜ
(Dün böyleydiler, ya bugün?)

Demokratik düzenin *"22 Şubat ve 21 Mayıs"* gibi bir *"Askeri müdahale"* daha atlatmış olduğunu inkâr edemeyiz. Türkeş ve İrfan Aksu gibi kısa görüşlü politikacılar, Demirel gibi mesele savuşturulduktan sonra durumu idare edenler, istedikleri kadar *"askeri müdahale"* yi bilmezlikten gelsinler, artık kimse atlatılan tehlikeyi saklıyamaz. Çünkü *"askeri müdahale"* yi ilk haber verenler İnönü ve Demirel'dir. İnönü *"vahim günler geçirdik"* demiş, Demirel *"halkın silâhlanması ve Salan örneğinden"* söz etmiştir.

Eğer *"bütün fenalıkları bir anda temizlemeye muktedir ve disiplini ile meşhur lider"* ortaya çıkmamış olsaydı, bazı teşebbüslere girişmeseydi, Kasım ayı içinde yurdun her bölgesindeki birlikleri denetlemeye çıkmasaydı, bir *"komünist darbesinin yapılacağına"* dair orduya her cuma günü okunmak üzere bir *"günlük emir"* yayınlamasaydı, demokrasinin bir tehlike atlattığından kimse söz etmiyecekti. Bir *"askeri müdahale"* artık dillendiğine göre, bu konuda kulağımıza gelenleri anlatabiliriz.

"Muktedir ve disiplini meşhur lider" de Kasım ayı içinde bir tehlike görmüştür. Ama bu tehlike liderin mi, yoksa demokrasinin mi geçirdiği bir tehlikedir, orasını iyice bilmiyoruz. Ancak, bildiğimiz kadarı, demokrasi de, muktedirin oturduğu koltuk da, memleket de, siyasi partiler de bir tehlike atlatmışlardır. Hepsi de, tehlikeyi savuşturmak için tedbirler almışlardır.

Muktedir, *"demokrasi tehlikede"* demiş, komutanları çevresine toplamış, grev oylaması yapar gibi, darbe oylaması yapmıştır. Muktedire göre, demokrasi tehlikededir, komünistler nerdeyse bir darbe yapacaklardır. *"bütün fenalıkları bir anda temizlemeye muktedir ve disiplini ile meşhur bir lider, bir büyük kumandan"* zuhur etmiştir ve komünistler onun için onu yıpratmaktadırlar. Öyleyse bir an önce duruma müdahale edilmeli, memleket böyle bir tehlikeden kurtarılmalıdır. Muktedir tarafından *"gerekçe"* günlük emirde de zaten belirtilmiştir. Darbe oylamasında bir komutan, muktedire *"böyle bir hareketten İsmet Paşa'nın haberi olup olmadığını"* sormuştur. Muktedir, *"İsmet Paşa'nın böyle bir müdahaleden haberi olmadığı"* cevabını vermiştir. Soran, İsmet Paşa'nın haberi yoksa, böyle bir müdahale başarı sağlamaz, diye itiraz etmiştir. Fakat muktedir, her ne bahasına olursa olsun, bir müdahalede bulunmaya kararlı olduğunu açıklamıştır.

Bu sefer oylamacılar aralarında anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Çünkü bir müdahalede en büyük engel İnönü'dür. Çünkü, İnönü bu teşebbüsten haberdar olmazsa oyunu bozacak, haberi olursa büyük ihtimalle önceden teşebbüsü önleyecektir.

Cuntada üçüncü bir görüş daha belirmiştir. O da, muktedir mutlaka böyle bir *"müdahale"* de bulunacaksa ve bunu yapmaya kararlı ise, darbeden sonra onu ekarte edip insiyatif nasıl ele alınacaktır?

Bunlar bir yerde konuşulurken, bir başka yerde de başka teşebbüsler yapılmaktadır.

İnönü Sunay'ı ve Demirel'i ziyaret etmiştir. Ziyaret sebebi *"memleket meselelerinin görüşüldüğü"* şeklinde izah edilmekle beraber *"müdahale teşebbüsünün"* görüşülmüş olduğu bilinmektedir. Müdahalenin demokratik düzene bir saldırı olduğu politika kulislerinde konuşulmağa başlanmıştır.

Meraklı çevreler, İsmet İnönü, Sunay ve Demirel görüşmeleri, Demirel'in Sunay'ı ziyaretleri gibi olaylarla meşgul iken, günün birinde devlet radyosundan *"Sunay, Demirel ve Tural ile komutanların Kesik Köprü barajını"* gezmeye gittiklerini öğrenmişlerdir.

İşin iç yüzünü bilenler:

"Tehlike atlatıldı..." diye derin bir nefes almışlardır.

Bütün bunlar bilindiğine göre, artık tehlike savuşturulduktan sonra bir gazetede yayınlanan Tural'ın *"günlük emri"* ne diye başka türlü yorumlara tâbi tutulmaktadır? Neden gerçekler halktan saklanmaktadır?

Türkeş, Aksu konuştular. Demirel'in her yana çekilebilen ve *"hükümetin olup bitenlerden haberli"* bulunduğuna dair demeci çıktıktan sonra, İsmet İnönü susmaktadır. Belki bu *"susuşu"*, gerçeği kendi söyliyemediğinden ve söyliyemediği gerçeği de bilenlerin başka türlü yansıtmasındandır. Ama, kendi eliyle üst komuta kademelerine çıkarttığı Turalın bu antidemokratik çıkışları karşısında en büyük sorumluluk da herhalde İnönü'ye düşmektedir.

Refik Erduran

Sunay Konuşmalı

ÖMRÜMDE kimseyi kimseye jurnal etmedim ama şimdi yapacağım o işi.

İktidara haber vereyim ki kendisini yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da şirin göstermek, çıkarlarını kollamak, ayıplarını örtbas etmekle görevli kişiler o ödevlerini yüzlerine gözlerine bulaştırıyorlar.

Özellikle yabancı basının önemli organlarında falsolu yazılar çıkmasını önleyemediklerinden, en olmadık yerlerde ve zamanlarda Süleyman Demirel hükümeti için çok kötü yorumlara yol açabilecek iftiralar yayınlanıveriyor.

Amerika'nın ünlü haber dergisi Time **30 Aralık sayısında bakın neler açıklıyordu:**

Başbakanımız kadar Batı'ya bağlı bir kimsenin son zamanlarda Doğu ülkeleriyle flört eder gibi davranması ilk bakışta şaşırtıcı görünebilirmiş. Oysa, yurt içindeki muhalefet onun Batı'ya bağlılığını halka Amerikan uşaklığı diye anlattığından, o türlü eleştirmeleri etkisiz kılmak için yapılan gösteriş ***manevralarıymış Doğu ile*** **yakınlaşma çabaları.**

Aslında Demirel Sovyetlerin 1965 yılından beri teklif etmekte oldukları 200 milyon dolarlık sanayi yardımını kabullenmek için bile nazlanıyor, NATO'ya sımsıkı bağlılığından zerre kadar fedakârlık etmiyormuş.

Kosigin'e buz gibi davranmış. Hattâ Amerika ile yeni silâh anlaşmasının tam Kosigin'in ziyareti günlerinde açıklanmış olması da tesadüf değilmiş belki.

Son zamanlarda Demirel durumunu sağlama bağlamak için -bağımsız Senatörleri tavlamak kabilinden- birçok tedbirler almış. Bunları bir bir sayıyor Time. **Söz konusu** «sağlama bağlama» **tedbirleri içinde en ilgi çekicisi şu:**

«Aralarında Türkiye Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın da bulunduğu askeri kişilerin *desteğini»* ***sağlamış ve bu desteğin*** **çapını genişletmiş Demirel.**

Hadi siz ve ben hiç fesat olmadığımız için gelin Time **dergisinin bu gevezeliklerinden kötü yorum ipuçları çıkarmayalım. Ama dünyada herkes bizim kadar iyi niyetli olamaz ki. İster istemez bazıları -hele Demirel'in ünlü emirnameyi ne kadar sevinçle karşıladığını da hatırlayınca- türlü çeşitli dedikodular çıkaracaklardır.**

O emirnameyle yaralanmış hukuk devletinin baş temsilcisi durumundaki Cumhurbaşkanımız duruma açıklık getirmek ve zihinleri bulandıran bütün kaygıları gidermek için kesin birşeyler söylemeli. Anayasa düzenini «sağlama bağlayacak» **bir tavır takınmalıdır.**

Bekliyoruz.

BÖYLE BAŞA...

DEMİREL: *Komünizmi kötüleyen, tel'in eden her gayret, Türk Anayasası ve hukuk düzenine uygun demektir Tural'ı tasvip ediyorum!*

ŞİNASİ OSMA: *Tural'a minnet ve şükran...*

TÜRKEŞ: *Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yıkıcı ve ayırıcı zararlı akımlara karşı uyarılmasını öngören her faaliyet yenidedir ve yararlıdır.*

İRFAN AKSU: *YTP Genel Başkanı olarak genelgeyi çok beğendim ve zevkle okudum.*

İBRAHİM ÖKTEM: *Bu konuda şimdilik susmayı tercih ediyorum...*

MİLLİYET
(24 Ocak 1967)

Bu kadar basiretsiz liderler arasında Tural'ın kendisini "Bütün fenalıkları bir anda temizlemeye muktedir ve disiplini ile meşhur bir lider" olarak görmesine hâlâ şaşıyor musunuz?

POLİS

■ *Çetin Altan aleyhinde dağıtılan broşürleri polisin hazırlaması ihtimali kuvvetlendi*

ÇETİN Altan aleyhinde yayınlandığını bildirdiğimiz alçakça iftiralarla dolu broşürün polis ya da millî emniyet tarafından hazırlanıp dağıtılmış olması ihtimali geçtiğimiz hafta daha da kuvvetlenmiştir.

Haberin ANT'ta yayınlanması üzerine broşürün basıldığı yer olarak gösterilen İstanbul, Nuruosmaniye Caddesi'ndeki Çınar Matbaası yöneticileri idarehanemize gelerek bu broşürün kendi matbaalarında basılmadığını, esasen bu matbaada broşürde kullanılan hurufatın mevcut olmadığını ve kendilerinin de bir tertiple karşı karşıya bulunduklarını söylemişlerdir. Matbaa yöneticileri, ayrıca, Cumhuriyet Savcılığı ile Derleme Müdürlüğü'ne de başvurarak Çınar Matbaası'nda böyle bir broşür basılmadığını bildirmişlerdir. İstanbul'da ikinci bir Çınar Matbaası mevcut olmadığına göre, broşür gizli bir teşkilât tarafından özel bir matbaada bastırılmıştır.

Öte yandan, broşürün posta ile çeşitli adreslere gönderilmesine geçen hafta da devam edilmiştir. İstanbul'un değişik semtlerinden postaya verilen broşürlerin üzerine yazılan adresler de polis üzerindeki şüpheleri doğrulayacak mahiyettedir. Meselâ, broşürün gönderildiği TİP Beyoğlu İlçe Sekreteri ve Saymanı, broşürler üzerindeki adreslerin aynen Birinci Şube'ye bildirildiği gibi yazılmış olmasına dikkati çekmişlerdir.

ÜSLER

■ *Amerikalılara yeni bir üs verilmiş*

Resmi açıklamalara göre 52, söylenenlere göre yüzü aşkın ikili anlaşma imzalanmıştır. Şimdi Amerikanın da rızası ile bu anlaşmalar derlenip toparlanarak tek bir metin haline getirilecektir. Bunun görüşmelerine başlandığı haber verilmektedir. Ancak bu arada, yeni ve çiçeği burnunda bir ikili anlaşma ile Şile'nin burnunda ve Boğazın Karadenize açılan ucunda Soğanlı Adası'nın Amerikalılara verildiği söylenmektedir.

Bunun da Ürgüplü'nün Başbakan, Demirel'in Başbakan yardımcısı, Gürsel'in hasta, Sunay'ın Genel Kurmay Başkanı olarak Amerikada bulunduğu sırada verildiğine dikkatler çekilmektedir.

Gerçeğin ne olduğunu resmi makamların bir açıklama yapmasından sonra öğreneceğiz...

ADALET

■ *"Sanık Gaziantepli'dir, öyleyse komünisttir!"*

Geçtiğimiz hafta İstanbul Yedinci Asliye Ceza Mahkemesi'nde Avukat Müşür Kaya Canpolat, Hasan Dinçer savcılarının adaleti adaletsizliğe nasıl âlet ettiklerini gösteren bir açıklamada bulundu. Teknik Üniversite öğrencilerinin yaptıkları protesto yürüyüşü sırasında altı öğrenci ile birlikte Gaziantep'li Hasan Yıldız adında bir tekstil işçisi de yakalanmıştı. Üçüncü Asliye Ceza Mahkemesi, öğrencileri serbest bıraktığı halde Yıldız'ı *"öğrencileri tahrik ettiği"* iddiasıyla tutuklamış, daha sonra da dâvaya bakmaktan istinkâf etmişti. İstinkâf gerekçesi *"Cumhuriyet Savcısının kendisine duruşma dışı bilgi vermiş olması"* idi.

Daha sonra Yedinci Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada Yıdız'ın avukatı Canpolat, duruşma dışı verilen bilgileri açıkladı. Savcı, Üçüncü Ceza Hâkimi'ne telefon ederek *"Gaziantep'lilerin komünist olduğunu, sanık da Gaziantep'li olduğuna göre komünist sayılacağını"* söylemiş, hâkimin kararını etkilemişti. Yedinci Asliye Ceza Hâkimi, bu açıklama üzerine adalet adına işlenen adaletsizliği ortadan kaldırarak sanığı tahliye etti. Adaletsizlik ortadan kalkmıştı ama Dinçer'in günah hanesine bir madde daha eklenmiştir.

BİZİM ST RATEJİMİZ

Çetin Altan

SOSYALİZMİN Türkiye'de nasıl bir rota izlendiği zaman daha kolay gelişeceği konusundaki tartışmalara, görüşlere ve fikirlere daha bir genişlik, daha bir berraklık getirmektedir.

Bizim izlemekte olduğumuz ve sonuçlarını da elle tutulur gözle görülür ölçüde somut olarak aldığımız rota şudur:

1 Her şeyden önce demokrasi ortamı bugünkü Anayasanın yüzde yüz uygulanmasını istiyerek devam etmelidir. Anayasanın uygulanmasını istemek ve egemen komprador sınıfını her an buna zorlamak emekçi halk kütlelerinde umulmadık ölçüde bir sınıf bilinci yaratmaktadır. Bu bilinç şimdiye kadar hiç bir ortamda yaratılamamıştır, yaratılamazdı da... Bu açıdan Anayasanın yüzde yüz uygulanmaya zorlanacağı bugünkü demokrasi ortamı, partisiz geçmiş siyasi devirlerin hepsinden daha çok sosyalist dönüşüme birikim yapmaktadır.

Bu ortamı savunmak statükoculuk değildir. Çünkü bu ortam donmuş bir ortam değildir. Tam tersine soyalizme doğru gelişmekte olan dinamik bir ortamdır. Asıl bu ortamı şu veya bu şekilde değiştirmek emekçi sınıfın uyanıp görevine sahip çıkmasını durduracak, onu sosyalist gelişmenin öncüsü yapacağına inisyatifsiz bir ardıcı, dilsiz bir kadro kölesi biçimine sokacaktır... Emekçi sınıfının dilsiz bir kadro kölesi biçimine girdiği bir ortamda sosyalist gelişme olamaz. Tam tersine emekçi sınıf kendisine sosyalist diyen kadro ile çatışabilir ve sosyalist hareket yörüngesinin dışına sapabilir.

2 Bugünkü demokratik ortamın değişmesini ve Amerika'ya bağlı bir diktatör yönetiminde gaddar bir komprador faşizminin gelmesini çıkarcı çevreler dört gözle beklemektedirler. Bunun nedeni de bugünkü demokratik ortamın sosyalizme çok hızlı birikim yapmaya başlamış olmasıdır...

Burada Türkiye'nin sosyalist veya sosyalist olmayan bütün ilerici güçleri işbirliği yapmalı, faşizmin karşısında sıkı bir cephe birliğine gitmelidir.

3 Mevcut Anayasanın titizlikle uygulanmasını istemek, egemen komprador sınıfını Anayasa ile sıkıştırmak ve proletaryanın siyasi bir örgüt etrafında ağırlığını devlet yönetimine koyması için uğraşmak ve bu ortamı bozacak eğilimlere karşı da çok geniş bir cephe halinde karşı koymak, bugün için izlenmesi gereken en sağlam ve en şaşmaz yoldur.

4 Bugünkü Anayasamız, komprador burjuvazisini tâvizler vermeye zorlayan niteliktedir. Komprador burjuvazisi ise bu tavizleri verecek sermaye birikiminden yoksundur. İster istemez boyuna Anayasa dışına düşecek, boyuna emekçi kütlelerinin siyah-beyaz halinde sömürü ve talan düzenini bir an önce görmesine ve bilinçlenmesine yardım edecektir... Petrol Boru hattı kârlarının yarı yarıya zengin burjuvalara dağıtılması ve bu durumun halka intikal etmesi bunun tipik örneklerinden biridir.

5 Antiemperyalist savaş da bugünkü ortamda en geniş mücadelesini verebilmekte, Amerikan oyunu bütün çirkinliğiyle halk kütlelerinin gözleri önüne serilmektedir. Emperyalizme halk kütlelerinden yoksun olarak orta tabakaların öncülüğünde karşı çıkmak, yeterli bir sonuç sağlamaya yetmez. Çünkü antiemperyalist savaş bugünkü koşullarda sömürülen emekçi sınıfı ile sömüren kapitalist ülkelerin arasındaki savaştır. Bu savaş ancak sosyalist bir uygulamayla zafere ulaşabilir. Sosyalist bir uygulama ise emekçi sınıfın ağırlığı dışına düşmüş bir aydınlar kadrosuyla yürütülemez. Bu kadro da iktidara geldiği zaman emekçi sınıfını ezmeye kalkabilir. Tersini iddia etmek için hiç bir somut ve bilimsel garanti yoktur ortada... Kaldı ki aydınlar kadrosu iktidara gelmeden de emekçi sınıf ile işbirliğini kuvvetlendirebilirler. Sosyalist parti mihveri etrafında örgütlü olarak çalışmak bunu sağlamıya yeterlidir. Böyle bir örgüt içinde çalışmadan iktidara gelerek sosyalizm uygulamak iddiasının gerekçesi ortaya çıkmamaktadır... Neden ille de sosyalist bir parti içine girmeden sosyalizm yapmak... Neden ille de sosyalist parti dışındaki güçleri ön planda tutmak... Burada «Sosyalist parti henüz cılızdır» sözü de geçerli değildir. Bu partiyi güçlendirmek sosyalistlere düşer. Sosyalistlerin bir kısmı ise partiyi güçlendirmek yerine dışarda kalıp boyuna onun zayıflığını öne sürmektedirler. Bu da sosyalistçe bir görüşe ve davranışa uygun düşmemektedir...

Cephe birliği evet... Bugünkü ortamı bozmak isteyen komprador sınıfına karşı sımsıkı beraber olmalıyız. Bugünkü ortamda Anayasanın yüzde yüz uygulanması için sımsıkı olmalıyız. Amerikan sömürücülüğüne karşı halkı uyarmakta ve örgütlemekte sımsıkı beraber olmalıyız. Ve ilerici güçleri sosyalist örgüt içinde toparlamakta sımsıkı beraber olmalıyız. Onlara sosyalist örgüt dışında perakende ve emekçi sınıfın bilinçlenmesini geciktirecek davranışlar telkin etmemeliyiz...

Ne kadar ilerici görünürlerse görünsünler daha muhalefetteyken sınıfları inkâr eden örgütler, şu veya bu şekilde iktidara geldikleri zaman sınıfları kabul ederler mi sanıyorsunuz? Sınıfları inkâr ederek ise ne emekçi halk uyanır, ne sosyalist dönüşüm bugünkü temposunda gelişmeye devam eder.

Anayasaya dört elle sarılmalı, Anayasanın uygulanmasında bütün güçlerimizi birleştirmeli ve bunu bozmak isteyenlere bütün varlığımızla karşı çıkmalıyız. Bu statükoculuk değildir. Tam tersine ve dialektiğe çok uygun olarak sıçrama noktasına doğru yaklaşmak demektir.

Nitekim bu yüzden çıkarcı komprador sınıf ile Amerika, demokrasiden vazgeçilmesini istemekte ve bunun işaretlerini vererek el altından diktatörler hazırlamaktadır.

EĞİTİM POLİTİKASINI İKTİDAR NASIL SOYSUZLAŞTIRIYOR?

■ *Çetin Altan'la mektuplaşan öğretmenlere işten el çektiriliyor*

Anamur'da işten el çektiri'en öğretmenler

ÖZELLİKLE son aylar içinde yurtsever ve ülkücü öğretmenlere karşı tüm hukuk kuralları çiğnenerek ve gerekçe gösterilmeden girişilen haksız tasaruflar sürüp gitmektedir. Bu tasarruflar, aslında Türk eğitim politikasının soysuzlaştırılması gayretlerinin bir bölümünü teşkil etmektedir. Adnan Ötüken'in Kültür Müsteşarlığı'na getirilmesinden sonra başlayan eğitim politikasını soysuzlaştırma kampanyası, sadece okullarda değil, tiyatrosuyla, tercüme bürosuyla bütün kültür dallarında uygulanmaktadır.

Bilindiği gibi bir süre önce Anamur'da "sosyalizm ve komünizm" propagandası yaptıkları gerekçesiyle altı öğretmene işten el çektirilmiştir. El çektirme olayının içyüzü şöyledir:

Anamur İlçesi'nin Kaşdişlen Köyü öğretmenlerinden Fahrettin Deniz, Kasım ayında bir Atatürk gecesi düzenlemeğe karar vermiş, 3 Kasım 1966 günü Okul Aile Birliği'nin öğretmenlerle yaptığı ortak toplantıda teklif tasviple karşılanmış ve geceyi düzenlemek üzere Fahrettin Deniz görevlendirilmiştir. Gecenin düzenlenmesin*de Fahrettin Deniz ile işbirliği* yapan Anamur Ortaokulu Edebiyat Öğretmeni Arif Şahin doküman olarak Ulus Gazetesi'nin 10 Kasım 1963 tarihli ilâ*vesini ve Kasım 1963* Tarihli Kim Dergisi'ndeki "Yaşayan Atatürk" başlıklı yazıyı temin etmiştir. Bu yazının özelliği, içinde Bursa Nutku'nun da bu*lunmasıdır. Arif Şahin'in* Fahrettin Deniz'e gönderdiği bu iki doküman Kaşdişlen Okulu Müdiresi Fatma Eroğlu tarafından zaptedilmiş ve AP İlçe Başkanı Nuri *Sinanoğlu'na* verilmiştir. Bunun üzerine, eski DP İçel Milletvekili ve Yassıada mahkûmu Hidayet Sinanoğlu, yeğeni AP İlçe Başkanı Nuri Sinanoğlu ve Anamur İlköğretim Müdürü Nihat Uğur'un müdahalesiyle Atatürk Gecesi'nin yapılması önlenmiştir.

Atatürk gecesi yapılamadığı ve Bursa Nutku okunmadığı halde ihbar üzerine Millî Eğitim Bakanlığı Fahrettin Deniz aleyhinde kovuşturma açmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 29 Kasım 1966 tarihinde İçel Valiliği'ne gönderdiği 29 Kasım 1966 tarih ve 243.03 (33-32) 62755 sayılı yazısında Fahrettin Deniz ile Demirören Köyü İlkokul öğretmeni Abdülkadir Bulut, Malaklar Okulu Müdürü Sabri Toklu, Çeltikçi Okulu Müdürü Mehmet Yiğit, Tekedüzü Okulu Öğretmeni Durmuş *Ali Uysal ve Öğretmen* Metin Hamarat'ın halka komünizm propagandası yaptıkları bildirilmekte ve delil olarak da şunlar ileri sürülmektedir:

"... TİP Genel Başkanı ve sosyalizmi övdükleri ve Çetin Altan ile muhabere halinde bulundukları idâri makamlara yapılan ihbar tutanaklarından anlaşılmıştır."

Bunun üzerine bakanlık emrine alınan bu öğretmenler hakkında kovuşturma, 1329 tarihli Memurin Muhakemat Kanunu'na göre yürütülmüştür. Bu kanunun birinci maddesine göre bu kununa dayanılarak kovuşturma açılabilmesi için suçun ya görev sırasında ya da görevden dolayı işlemesi gerekmektedir. *İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün* İçel Valiliği'ne gönderdiği yazıda işlendiği söylene sunçların görevle ilgisi olmadığı gibi, İlköğretim Müdür*lüğü bu iddia ile suçların en bü*yüğünü işlemiştir. Çünkü Çetin Altan ile mektuplaşmak her şeyden önce anayasanın 17. maddesinde öngörülen haberleşme özgürlüğü ve gizliliğine girmektedir. Kaldı ki, Çetin Altan halkın oyu ile seçilen ve halkı temsil eden bir parlamento üyesidir ve onunla temas etmeyi suç saymak suçun ta kendisidir.

Bakanlık emrine alınan altı öğretmen, 31. 12. 1966 günü soruşturma için gelen müfettişlere kimliklerini sormuşlar, ancak Mahmut Onat ve Kemal Tuzluoğlu adındaki şahıslar kimliklerini göstermedikleri için ifade vermemişlerdir.

Öte yandan, komünizm propagandası yapıldığı ileri sürülen köylüler adına Köprübaşı Köyü Muhtarı 7 Ocak 1967'de bir bildiri yayınlayarak iddiaları yalanlamış ve "Bu öğretmenlerimizi bizlerin iyiliğine çalışan kimseler olarak tanıyoruz" demek suretiyle öğretmenlerin suçsuzluğunu açıklamıştır.

Buna rağmen bu öğretmenler şimdi eğitim ordusundan kopartılmıştır ve bakanlık emrindedir. Genç öğretmenler bu büyük haksızlığın değerlendirilmesini tarihe bırakmakta ve şöyle demektedirler:

"Gelir günler gelir, yarem sarılır
Bir gün olur elbet hesap sorulur..."

BU NE BİÇİM ÜLKE?

Yeryüzünde ikinci bir ülke gösteremezsiniz ki, böylesine ters anlayışların, ters uygulamaların yeri olsun. Çalıyı yaprağından tutup sürüklemek, olmayacak dualara amin çekmek ve olmayacak söylev, genelge ya da yasalarla yıllaryılı halkı avutmak hep bize has olan davranışlardır. Dahası, kuru bir ülkücülülğün peşine takarak olmayacak nice işlerin peşinde taban teptirdiğimiz kaç kuşak harcanmıştır bizde.

1946 larda Köy Enstitüsü öğrencisiyken bir küme saylav adayı ile karşılaştığımda, adamlar sırtımı okşamışlar ve şöyle demişlerdi: «Yarın bucak müdürleriyle işbirliği ederek vatanı Atatürkün belirttiği çağdaş uygarlık düzeyine çıkaracak öğretmen ordusunun erlerinden». Bu ne biçim anlayışta ki, koskoca devlet çarkı çalışmayacak, kırtasiyeciliğin kısır döngüsüne girecek ya da ezan, din dersi, imam hatip okulu, ilâhiyat fakültesi, islâm enstitüsü... yaygarasıyla halkı uyutup oy toplayacak, bu oylarla ortaya getirilen kamutaysa düşünen kafaları ezmek için hangi ülkenin ceza yasaları işimize gelir, diye düşünecek ve çalışmaları o doğrultuda olacak... Ama bizim zavallı yetmişiki lira aylıklı öğretmenler, zavallı bucak müdürleriyle işbirliği ederek köy kalkındıracaklar, ülkeyi çağımız uygarlığının dengine çıkaracaklar! Asırlardır baskı altında tutulduğu için işin bilincine varmak bir yana, ezim ezim ezilmiş ve kişiliğini, yolunu bulamamış bir topluma ve onun kapıkulu aydınımsılarına yutturabildiği kadar yutturulmuş bu sakat, gülünç anlayış. Buna ekler de yapılmış, tanrı gökten inse öğretmenliği seçermiş, yeni kuşak öğretmenlerin eseri olacakmış...

Şimdi yıl 1967 oldu. Kırkbeş yıldır bu «ülkü» nün yokuşunda yeni kuşakları yorduğumuzun yetmediği anlaşılmış olmalı ki, şimdi bucak müdürünü aradan çıkardılar ve öğretmenin yanına imamı verdiler. Ne işe yaradığı başında bulunanlarca bile anlaşılmayan Köy İşleri Bakanlığına bağlı Halk Eğitim Müdürlükleri işe hep bu açıdan bakmaya başlamıştır. Çünkü, bir kalkınma felsefesinden ve yönteminden yoksun bırakılan, yarım yamalak kurulmuş planlama örgütü kuşa çevrilen bir yerde ne deseniz yadırganıyor. Bu Bakanlığın ve dolayısiyle valilerin genelgeleri, imam - öğretmen işbirliğiyle köy kalkınması (onların deyimiyle toplum kalkınması) üzerine kurulmuştur.. Kırkbeş yıldanberi olduğu gibi dosyalar şimdi de böyle saçmalarla dolmaktadır. Halk da bu davranışlardan habersiz, geriye doğru gitmektedir. Peki, zavallı bucak müdürünün suçu neydi, diyeceksiniz. Efendim, üstadımız Şevket Süreya Aydemir, Emeksiz Köy Öğretmeninin Anıları adıyla bir kitap yayınladı ya, orada, toprağı uyandırmak için öğretmen yatalak imamla birlikte çalışır. Meğer neymiş şu imamlar da haberimiz yokmuş. Yatalağı böyle olursa sağlamı ne olmaz, diye düşünmülmüş olmalı. Bucak müdürünü atıp yerine imamı almaları bunun sonucudur herhalde. Böylece, bir taşla iki kuş vurmuş oluyorlar: ne de olsa müdüre göre imam halktan sayılır. O halde halka inmiş de olmuyorlar mı?

Eğitim Bakanının bütçe görüşmelerinde açıkladığına göre, imamla işbriliği yapamayan beşyüz kadar öğretmen varmış. Suçlarını bulsam onları da temizleyeceğim ve memleket sütliman olacak, diyor. Beş yüz kişi değil milyonlar feda olsun ülkemize. Topunu temizlesin öğretmenlerin. İmam Hatiplisini de yatalağına eklesin imamların. Yetmezse dışardan getirtsin. Sahi, barış gönüllüleri ne güne duruyor, öğretmeni de aradan çıkarsın, imam - barışçı işbirliğini sağlasın. (Zaten sağlanmış durumda ya) Hem yeni bir buluş olur bu. Yeni buluşlar olmazsa nasıl kalkınırız, değil mi?

Günde beş dakika köylüden alıp köylüye satarak bülten okunur radyoda. Amanın neler neler yapıyor bu imam-barışçı ya da imam-öğretmen ikilisi. Hele muhtar da işin içine katıldı mı deymeyin gitsin.

Madem böyle, dış yardım, konsorsiyom, milyarlarca liralık bütçe, meclisler, hükümet (başkanı onun), devlet başkanı, tüm devlet örgütü ve sözde planlama ne işe yaramakta? Hiç bir işe yaramadığını onlar da bilmese, yatalak imama yaslanırlar mı?...

MAHMUT MAKAL

Eğer suçsa...

1. Öğretmener Atatürk günleri düzenlemişler, Atatürk'ü ve devrimlerini tanıtmışlar. Tanıtmasınlar mı?

2. Türkiye'nin tam bağımsız olmasını istemişler. İstemesinler mi?

3. Yeraltı ve yerüstü zenginliklerimizin korunmasını savunmuşlar. Savunmasınlar mı?

4. Cin peri yoktur. Müslümanlıkta safsata yoktur demişler. Demesinler mi?

5. Kendilerinin ve halkın yoksulluğunu söylemişler. Söylemesinler mi?

Bunlar suç mudur? Suçsa öğretmenler bu suçları işlemekte devam edeceklerdir.

T.Ö.S. İSTANBUL ŞUBESİ BİLDİRİSİ

ŞADİ ALKILIÇ'IN TANIĞIYIM

Ferruh Doğan

UTANÇ DUVARI

Yaşar Kemal

YIL 1963 yılıydı. Ben o zamanlar İngiltere'deydim. Cumhuriyet Gazetesinin de aylıklı yazarıydım. Bir sabah postadan şişkin bir zarf geldi, içinden de Türkiye'de fırtınalar koparan Şadi Alkılıç'ı hapislere götüren yazı çıktı. Gazete diyordu ki, **"al bu yazıyı İngiltere'deki ünlü hukuk otoritelerine ve ünlü bilginlere okut ve onların düşüncelerini al bize gönder."** Gazete yazının İngilizce çevirisini de yollamıştı.

Yazıyı ilk önce bir ekonomi profesörüne gösterdim. Adam yazıyı okudu okudu, sonra çevirdi bir daha, bir daha okudu.

"Bu yazıdan dolayı Türkiye'de adam mı hapsettiler?" diye sordu.

"Adam yatıyor" dedim. **"Üstelik Adalet Bakanı da Mecliste bu yazı hakkında zehir zemberek bir konuşma yaparaktan Şadi Alkılıç'ı, yazıyı basan gazeteyi suçladı. Üstelik de şimdi bu yazı hakkında gazeteler dolup taşıyor, manşet üstüne manşetler... Şimdi Türkiye'de kıyamet kopuyor.."**

Profesör güldü Sonra düşündü kaldı.

"Bu" dedi, **"çocukça bir yazı. Komünist propagandası mı? Ne diyorsunuz? Nasıl komünist propagandası olurmuş bu yazı? Adalet Bakanı mahkemeye verilmiş bir yazıyı mecliste nasıl suçlarmış?**

"Bizde suçlar" dedim.

Profesör sözlerime inanmadı.

Uzun bir sessizlik daha oldu aramızda.

Sonra:

"Bana bakın" dedi. **"Bu yazıdan dolayı dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar insanların hapse atılmaları utanç verici bir iş. Yazabilirseniz böylece yazın"** dedi.

ONDAN sonra kime götürdüysem yazıyı yüzüme kahkahalarla güldü ve **"Demek Türkiye'de hâlâ böyle yazılardan adam tevkif ediyorlar, biz Atatürk devrimlerinden sonra Türkiye azıcık ilerledi sanıyorduk"** dedi.

En son İngilteren'in en ünlü yazarlarından birisine götürdüm. Yazar, yazıyı okuduktan sonra gözleri şimşeklenerek:

"Siz," dedi. **"Türkiye'yle alay mı ediyorsunuz? Etmezsiniz biliyorum. Siz, benimle alay mı ediyorsunuz? Bu yazıdan dolayı insan mı hapse girermiş?"**

Yazarın da şiddetli tepkisinden sonra artık Şadi Alkılıç'ın yazısını kimseciklere gösteremedim. Gazeteye de o zaman böylece yazdım. **"İngiliz adamı bu işi hiç anlayamıyor. Burada rezil oldum. Her kime okuduysam, adamın tepkisi karşında yerin dibine geçtim.. Beni bu işten dolayı bağışlayın"** dedim.

Bu arada bana İngiltere'deki Türkler de yardıma koştular. Onlar da çalıştılar. Herkesten aynı tepkilerle karşılaştılar. Karşılaştılar ama, ünlü filozof Bertrand Russel'dan ünlü Profesör A. J. Ayer'den, büyük ekonomist Maurice Dobb'dan yazı hakkında da düşüncelerini aldılar. Bu üç adam da kendi sahalarında, değil İngilterenin dünyanın büyükleriydiler. Bu yazıdan dolayı içime öyle bir utanç, öyle bir acı çöktü ki adamlara bir daha bir mektup bile yazamadım.

İnsan kendi adına utanılacak bir olaydan dolayı utanır, kahrolur, geçer. Millet adına utanmak utançların en ağırıdır.

SONRA Babeuf dâvası geldi çattı Beraat etti, etti ama dünyaya da rezil olduk. 175 yıl sonra Babeuf'ü mahkemeye vermek utancı milletçek sırtımıza yüklendi. Babeuf'den dolayı yirminci yüzyılın alay konusu olduk. Şimdi de Şadi Alkılıç **"Amnesty"** tarafından Ocak ayının dünyada **"ayın mahkûmu"** ilân edildi. Şadi Alkılıç hangi sudan sebeplerle yedi buçuk yıla mahkûm edildi, dünya şimdi bunu bilecek.

Yirminci yüzyıla bir alay konusu daha çıkacak. On beş yaşındaki çocukları hapse tıkmak... Haaa, bir hikâye anlatayım: Altı yedi Eylül'de olmuş.. Yedi Eylül sabahı yaşlı sosyalist Tahsin Özfilibe'nin evine polisler gelmişler. **"Dün geceki olaylara karıştığından dolayı Özfilibe'yi tevkife geldik"** demişler. Evden polislere demişler ki, **"bir yanlışlık olacak. Özfilibe dün geceki olaylara karışamaz."** Polis karşılık vermiş, **"karışmasa tevkif etmeğe gelmezdik."** Demişler ki, **"karışamaz, Çünkü dört ay önce sizlere ömür."**

Dünya hukukuna garabet örnekleri veriyoruz. Vereceğiz.

Babeuf dâvasına bir ucundan ben de karışmıştım. Mahkemede demiştim ki **"Şimdi huzurunuzda biz değil, Babeuf'ü mahkemeye verip milletimizi dünyaya alay konusu eden, küçük düşüren, hakaret eden Savcı bulunmalıydı."**

Türk milleti dünyanın oyuncağı değildir.

BEN Şadi Alkılıç'ın mahkemede tanığıyım. Onun suçsuzluğuna tanıklık ettim. Ölünceye kadar da tanıklık edeceğim. Bu mahkemeyi sırası gelince, iğneden ipliğe bütün yönleriyle, Cumhuriyet Gazetesinin tutumundan alın da, Abdülhak Kemal'in tutumuna kadar didik didik edeceğim. Asıl çağımızın Dreyfüs davası, bu gülünç dava olacak.

MİLLÎ GELİRDE İŞÇİNİN PAYI AZALIYOR

KENAN SOMER

SOSYAL Sigortalar Kurumu'na bağlı "sigortalılar"ın 1966 yılının ilk 8 ayı için hesaplanmış bulunan ortalama günlük brüt ücretleri 23,42 liradır. Bu tutarı, yaklaşık olarak, 1966 içinde *çalışan* işçinin eline geçen ortalama günlük brüt ücret olarak kabul edebiliriz. Aynı tutar 1965 yılında 21,61 lira olduğuna göre, 1966 yılı içindeki ortalama nominal ücret artış oranı % 8,4 civarında demektir. 1966 yılı için cari fiyatlarla tahmin edilen milli gelir artış oranı da hemen hemen aynı büyüklüktedir. Buna göre, 1965 ile 1966 arasında işçi sınıfımızın ücret durumunda kayda değer bir değişiklik olmadığı düşünülebilir. Nedir ki, durumu gerçeğe daha uygun bir biçimde kavrayabilmek için, bu türlü karşılaştırmaları nominal terimlerle değil, reel terimlerle yapmak gerekir. Reel ücretleri hesaplamak için ulusal ölçüde bir müstehlik fiyatları indeksinden (geçinme indeksi) yoksunuz. Bu nedenle, bütün yetersizliklerine rağmen, Ankara ve İstanbul için düzenlenen geçinme indekslerinden yararlanmak zorunda bulunuyoruz. Bu indeksler, 1966 yılının ilk 8 ayı için, Ankara'da % 5,3; İstanbul'da % 8.3 oranında bir genel ortalama artış gösteriyor. 1965 yılında 21,61 lira olarak hesaplanan ortalama günlük brüt ücreti temel olarak (yani 100 varsayarak) alırsak, 1966 yılındaki günlük reel ortalama ücret, Ankara indeksine göre % 2,9 oranında reel bir artış göstererek 22.24 liraya; İstanbul indeksine göre ise % 0,1 (binde bir) oranında reel bir artış göstererek 21,62 liraya yükselmiş olur.

Görüldüğü gibi, **biri Devlet İstatistik Enstitüsü (Ankara), öbürü de İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası (İstanbul) tarafından düzenlenen iki ayrı indeksle** yapılan hesaplar, birbirinden çok farklı sonuçlar veriyor. Bunun nedeni, iki şehir arasındaki fiyat hareketlerinin bu farklılığı izah edecek kadar birbirinden bağımsız, ya da bu indekslerden birinin iyi, öbürünün kötü olması değildir. Bunun nedeni, özellikle, her iki indeksin de, oldukça eski yıllara ait aile bütçeleri anketlerinden elde edilen tüketim kompozisyonlarına dayanılarak düzenlenmesidir. Ama elimizde henüz daha iyisi bulunmadığından, bütün tahlillerde bu indekslerden yararlanacağız.

1966 yılında, 1961 faktör fiyatlarıyla tahmin edilecek reel milli gelir artışının % 5 civarında olacağı söylenebilir. Buna göre, yukarda her iki indeks aracıyla da hesapladığımız ortalama ücretlerdeki reel artış oranı, milli gelir reel artış oranından daha küçük olmuştur. Bu, işçi sınıfımızın, kişi başına milli gelirden aldığı reel payın nisbi olarak azaldığı anlamına gelir.

★

Ücret geliri bakımından işçinin 1966 yılındaki hâlini daha iyi kavrayabilmek için, bunu daha önceki bir gelişimle birlikte ve bu gelişimin ortaya koyduğu genel eğilim içinde incelemek gerekir. Tablo - I, bu inceleme için gerekli bilgileri verecektir.

Tabol - I'deki bilgilere dayanarak, 1960-1966 yılları arasında reel ücretlerin her yıl bir önceki yıla göre ne oranda arttığını gösteren bir zincirleme indeks hesaplanabilir. Tablo - II'de, İstanbul ve Ankara geçinme indekslerine göre ayrı ayrı hesaplanmış bulunan reel ortalama ücretlerin zincirleme indeksleri ve yıllık ortalama reel ücret artış (ya da azalı[ş]) oranları görülüyor.

Ankara geçinme indeksine göre hesaplanan orta-lama reel ücretler, 1961-1966 yıllarını kapsayan [...] yıllık dönem içinde, ortalama olarak yılda % 5,2 ora-nında reel bir artış göstermiştir. Aynı artış, İstanb[ul] geçinme indeksine göre hesaplanan ortalama reel üc-retler serisi için daha düşüktür: % 3,2.

Ankara indeksine göre hesaplanan reel ücretle[r] 1961 - 1963 yıllarını kapsayan üç yıllık toplu sözleş-meler öncesi dönemde, yılda ortalama % 5,67 oranın-da artarken, bu oran, 1964 - 1966 yıllarını kapsaya[n] toplu sözleşmeler döneminin ilk üç yılında % 4,77'ye düşmüştür. Bu sonuca bakarak, ünlü "toplu sözleşme-ler dönemi"nin işçi sınıfımıza yararlı olmaktan ço[k] zararlı olduğunu ileri sürmek mümkünse de, eldeki is-tatistik serilerin sıhhati, bunlar resmi rakamlar ol-makla beraber, bu türlü iddiaları ileri sürerken ço[k] ihtiyatlı davranmayı gerektirecek niteliktedir. Nite-kim, İstanbul indeksine göre hesaplanmış bulunan or-talama reel ücretler serisi, bunun tam tersi bir eğilim[i] ortaya koyuyor: Toplu sözleşmeler öncesi dönemi[n] son üç yılında reel ücretler yılda ortalama % 1,1 ora-nında artığı halde, toplu sözleşmeler döneminin ilk üç yılında bu oran % 5,2 oluyor.

Aslında toplu sözleşmeler döneminin, işçi ısnıfı-mızın reel ücret durumu üzerinde, daha önce varola[n] genel eğilimi değiştirmek bakımından kayda değer bi[r] etkisi olmadığını kabul etmek, her halde gerçeğe daha yakın bir sonuç olacaktır. Toplu Sözleşmeler dönemi olsa olsa, oportünist-bürokrat sendika edebiyatının ye-ni bir güç kazanması üzerinde kayda değer bir etk[i] sağlamıştır.

★

İşçinin hâlini daha somut bir biçimde kavraya-bilmek için, milli gelirdeki yıllık reel artışlarla or-talama ücretlerdeki yıllık reel artışlar arasında[ki] ilişkiyi de göz önünde tutmak gerekir. Bu konuda Devlet İstatistik Enstitüsünün 1961 üretim âmille[ri] fiyatlarıyla hesapladığı milli gelir zincirleme indek-sinden yararlanacağız. Bu seri, şimdilik 1962-1965 dö-nemini kapsadığına göre (Bk. Türkiye Milli Gelir[i] D.İ.E .Yayın No: 475, Ankara 1966, Sayfa: 3) karşı-laştırmayı ancak bu dönem için yapabiliriz. Tablo - III'de, milli gelir ve ortalama ücretlerdeki yıllık re[el]

Tablo - I: 1960 - 1965 Ortalama Günlük Ücretler

Yıllar	Nominal Ücretler	Geçinme İndeksleri 1960 = 100		Reel Ücretler	
		Ankara	İstanbul	Ankara İndeksine Göre	İstanbul İndeksine Göre
1960	14.44	100,0	100,0	14,44	14,44
1961	15.59	99,8	104,3	15,73	14,95
1962	16.48	102,2	109,0	16,13	15,12
1963	17.91	105.3	119,9	17,01	14,94
1964	19.50	106.8	122,2	18,26	15,96
1965	21.61	113.7	124,4	19,01	17,37
1966 (*)	23,42	119.7	134,7	19,57	17,39

(*) 1966 rakamları, ilk 8 ay ortalamalarıdır.

Tablo - II: Reel Ücretler Zincirleme İndeksi ve Yıllık Artış Oranları

Yıllar	Reel Ücretler Zincirleme İndeksi		Reel Ücretler Artış Oranı	
	Ankara İndeksine Göre	İstanbul İndeksine Göre	Ankara İndeksine Göre	İstanbul İndeksine Göre
1960	100,0	100,0	—	—
1961	109.3	103,5	+ 9,3	+ 3,5
1962	102.2	101,1	+ 2.2	+ 1,1
1963	105.5	98.8	+ 5,5	— 1,2
1964	107.3	106.8	+ 7.3	+ 6.8
1965	104,1	108,8	+ 4,1	+ 8.8
1966	102.9	100,1	+ 2.9	+ 0,1
ORTALAMA	—	—	+ 5.2	+ 3.2

İşçi sınıfının milli gelirden aldığı pay her yıl daha da azalmaktadır

artışlar gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi, reel ücret artışı, reel milli gelir artışından düşüktür. Bu dönemde, 1961 üretim âmilleri fiyatlarına göre hesaplanan milli gelir, yılda ortalama olarak % 5,8 oranında artarken, Ankara indeksine göre hesaplanan reel ücretler, ortalama % 5,4 oranında; İstanbul indeksine göre hesaplanan reel ücretler ise, daha da geriden, ortalama % 4,4 oranında artmıştır. Ankara indeksine göre hesaplanan ortalama reel ücretler serisine göre genel durum daha iyi gibi görünüyor. Bu seriyi, sigortalıların daha yoğun bir biçimde toplandığı tarım-dışı sektörlerden birindeki, örneğin sanayi sektöründeki yıllık ortalama reel gelir artış oranlarıyla karşılaştırmak daha anlamlı sonuçlar verebilir. Tablo- IV'de bu karşılaştırma yapılmıştır.

Bu tabloda, 1962-63 yıllarında, sanayi sektöründeki yılık reel gelir artış oranıyla, yıllık ortalama reel ücret artış oranı arasındaki farkın (4.8 den 2,5 e) küçülürken, 1964-65 yıllarını kapsayan toplu sözleşmeler döneminde bu farkın (1.3'den 4.8'e) büyüdüğü görülüyor. (1966 yılındaki ortalama reel ücret artışı 1965 yılındaki artıştan daha az, yani %2,9 civarında olacağına göre, 1966 yılında bu fark daha da büyüyecek demektir). Yani toplu sözleşmeler döneminden önceki iki yılda, işçilerin kişi başına milli gelirden aldıkları pay oranında işçi sınıfı yararına nisbi bir gelişme görülürken, toplu sözleşmeler döneminin ilk iki (hatta üç) yılında, bu gelişme işçi sınıfının zararına dönmüş gibi görünmektedir. Nedir ki bu türlü kısa dönem tahlillerinden çıkan sonuçları genellemek doğru olmaz. Bu sonuçları, daha uzun dönemler için yapılmış olan tahlillerden çıkan genel eğilim içinde değerlendirmek gerekir. Şimdiye kadar yapılmış bulunan uzun dönem tahlilleriyse, bütün emekçi sınıflarımız gibi işçi sınıfımızın da kişi başına reel milli gelir içindeki payının sürekli olarak azaldığını gösteriyor (Bk. Kalkınma Planı — Birinci Beş Yıl, Ankara, Ocak 1963, Sayfa: 48). O halde, ülkemizin ekonomik ve toplumsal yapısını temelinden değiştirecek köklü dönüşümler yapılmadığı sürece, bazı yıllarda işçi sınıfının yararına gibi görünen nisbi gelişmelerle karşılaşılırsa, (eğer bu gelişmeler, kullanılan istatistik serilerinin yeteri kadar sıhhatli olmamasından doğan aldatıcı sonuçlar değilse), bunları, işçinin halindeki genel eğilimden sapma gösteren geçici dalgalamalar olarak kabul etmek gerekir.

Tablo - III: Milli Gelir ve Ortalama Ücretlerdeki Yıllık Reel Artışlar

Yıllar	Milli Gelir		Reel Ücret Artışı	
	Zincirleme İndeks	Reel Artış	Ankara İndeksine Göre	İstanbul İndeksine Göre
1962	106.4	+ 6.4	+ 2.2	+ 1.1
1963	107.8	+ 7.8	+ 5.5	— 1.2
1964	104.3	+ 4.3	+ 7.3	+ 6.8
1965	104.6	+ 4.6	+ 4.1	+ 8.8
ORTALAMA	105.8	+ 5.8	+ 5.4	+ 4.4

Tablo - IV: Sanayi Sektöründeki Reel Gelir Artışının Reel Ücret Artışlarıyla Karşılaştırılması

Yıllar	Sanayi Sektörü Zincirleme Gelir İndeksi	Yıllık Reel Gelir Artış Oranı	Yıllık Reel Ortalama Ücret Artışı	Fark
1962	107.0	7.0	2.2	4.8
1963	108.0	8.0	5.5	2.5
1964	108.6	8.6	7.3	1.3
1965	108.9	8.9	4.1	4.8

İŞÇİ PARASIYLA BALTALANAN SENDİKACILIK

FETHİ NACİ

İŞÇİ hareketlerinin ortaya çıktığı her yerde bu *hareketleri bölme teşebbüsleri* de ortaya çıkmıştır. Batı Avrupa'da kapitalizm, işçi hareketini bölmek, işçi sınıfının mücadele gücünü zayıflatmak ve kapitalist düzende işçilerin yaşama seviyelerinin gitgide düzeleceği umudunu ayakta tutmak için bir «işçi aristokrasisi» ya da Engels'in deyimiyle bir «burjuva proletarya» yaratmıştı. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, Avrupa'dan sömürge ülkelere doğru akan sermayeler, Asya ve Afrika'nın sanayileşmemiş ülkelerinin tabii kaynaklarını ve emek gücünü alabildiğine sömürüyor, bu korkunç yağmanın küçük bir kısmı da işçi sınıfı içindeki bir azınlığın önüne atılıyordu. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Batı Avrupa'da reel ücretlerde görülen artış, belli bir ölçüde, bu dönemin en belirgin niteliği olan sömürgeci ve emperyalist yayılmayla atbaşı gider. Ücret yükselmelerinden en büyük payı alan zümre, işçi sınıfının üst tabakaları olmuştur. Böylece, 1848 Devrimi'nden sonra, önce İngiltere'de, sonra Almanya ve Fransa'da bir işçi aristokrasisi ortaya çıkmıştır. Charles Bettelheim, «La classe ouvrière et le progrès technique en régime capitaliste» adlı bir incelemesinde, Kuczynski'nin yaptığı hesaplara göre, şu rakamları veriyor: İngiltere'de, 1819-1879 ve 1895-1903 devrelerinde, emekçi kitlesinin reel ücreti yüzde 3 arttığı halde işçi aristokrasisinin reel ücreti yüzde 15 artmıştır: Almanya'da, 1879-1886 ve 1903-1909 devrelerinde, emekçi kitlesinin reel ücreti yüzde 20 arttığı halde işçi aristokrasisinin reel ücreti yüzde 40 artmıştır.

Aristokrasi

Sömürecek dış pazarları olmayan Türkiye'de işçi hareketlerini zayıflatmak, sendikaları parçalamak için ne yapıyorlar? Egemen çevrelerin hizmetindeki iktidarlar bunun yolunu bulmuşlardır: İşçileri bölmek hareketini işçi parasıyla finanse etmektedirler!

Yeni Anayasa'nın kabulünden sonra pek şatafatla çıkarılan, yayınlandıkları gün Bayram günü ilân edilen önemli iki kanundan biri olan 274 sayılı Sendikalar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihte, 22 Temmuz 1963'te, Türkiye'de faaliyet halinde 246 sendika vardı; oysa bugün, sendika sayıları yüzde yüzden de fazla bir artış göstererek tam 548'i bulmuştur!

Artan sendika sayısıyla birlikte yeni bir zümre doğmuştur: «Sendika aristokrasisi». Bunların içinde işçilikle en küçük bir ilişkisi olmayan kimseler vardır. Meselâ gerçekten işçi haklarını savunan bir sendikaya karşı kurdurulan yeni bir sendikanın başkanı emekli bir polistir! Ve bütün iş kollarında, gerçek sendikaların karşısında mantar gibi yeni sendikalar türemiştir. İşçilerin ekonomik ve sosyal hakları için mücadele, işçilerin eğitilmesi umurlarında değildir bunların! Bunların içinde, işverenlerin önlerine sürdükleri Toplu İş Sözleşmelerini, tek maddesini bile okumadan, imzalayanlar vardır.

Gelsin Aidat!

«Sendika artistokrasisi»nin tek görevi, gerçek sendikaları parçalamaktır. Sendikalar Kanunu'nun 23. maddesi, sendikaların parçalanması ve işçi sınıfının, kapitalistlerin istedikleri biçimde, kendi *içinde bölünerek güçsüz bir duruma* getirilmesi için gerekli imkânı sağlamaktadır. Çünkü bu maddeye göre, bir işyerinde, bir sendika çoğunluğu sağlayarak Toplu İş Sözleşmesi imzalasa bile, yeni bir sendikanın o işyerindeki işçilerin dörtte birini üye kaydetmesi halinde, bu sendikanın işverene vereceği listeye göre işveren sendika aidatını işçilerin bordrolarından kesip bu sendikaya ödemek zorundadır.

Bu durumda, işverenlerin büyük çoğunluğu, karşılarında tek sendika olduğu zaman bu sendikanın pazarlık gücünün daha fazla olacağını bildikleri için, satın aldıkları bir avuç adamla yeni bir sendikanın kurulmasına ya da güvendikleri bir sarı sendikanın kendi işyerlerine girip yerleşmesine önayak olmaktadırlar. Yeni sendika, işverenin çeşitli yollardan yardımlarıyla, işçilerin dörtte birini üye yapınca gerisi kolaydır: Gelsin aidatlar!

Son verilmelidir!

Böylece tam yarı sömürge şartlarına uygun biçimde, işverenlerin hizmetinde, bir sendika idarecileri zümresi yaratılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesi döneminin, işçilere bekleneni getirememesinin en önemli sebeplerinden biri de budur. Arkadaşımız Kenan Somer'in bu sayımızdaki mükemmel incelemesini okuyanlar «toplu sözleşmeler döneminden önceki iki yılda işçilerin kişi başına milli gelirden aldıkları pay oranında işçi sınıfı yararına nisbi bir gelişme görülürken, toplu sözleşmeler döneminin ilk iki (hatta üç) yılında, bu gelişmenin işçi sınıfının zararına dönmüş gibi göründüğünün» tespit edildiğini göreceklerdir.

Bunun tek sebebi, elbette, Sendikalar Kanunu'nun 23. maddesinin yol açtığı durum değildir. Ama sendikaların mali güçlerini artıracağı ileri sürülerek kabul edilen 23. maddenin, gerçekte, bugün *sendikaların parçalanmasının* ve satılık bir yönetici zümresinin ortaya çıkmasının en önemli sebeplerinden biri durumuna geldiği de açıktır. İşçi parasıyla işçi sınıfının parçalanmasına yol açan bu duruma son verilmesi için uyanık ve namuslu sendikacıların harekete geçmeleri şarttır.

MISIR DAHA SOLA GİDEBİLİR Mİ?

AZİZ NESİN

● Mısır'da herşey ordunun, ordu da rejimin elindedir. Mısır daha sola da, sağa da gidemeyecektir.

Mısır'da Arap sosyalizmi ya da ulusal sosyalizm denilen bir sosyalizmin uygulandığı söyleniyor. Bilindiği gibi Mısır'da Komünist Partisi kapatılmış ya da kendikendini dağıtmıştır. Bir zamanlar komünistler ağır baskıya uğramıştı, ama şimdi serbest oldukları söyleniyor. Nâsır, Mısır komünistlerinin Sosyalist Birlik'e katılmalarını ve birlikte çalışıp yönetim ve yayın işlerinde görev almalarını istemiştir. Birçok komünistler bu çağrıya katılmışlar, gerek Birlik içinde gerek yönetimde görev almışlardır. Komünist literatürün bütün anakitaplarının Arapça çevirileri yalnız kitapçılarda değil, sokaklardaki kitap ve gazete sergilerinde de görülüyor. Ne var ki, komünist örgüt kurmak ve komünist eylem yasaklanmıştır. Bu durumda, olayları ve durumu, komünist açıdan nasıl yorumladıklarını, açıkladıklarını, eleştirdiklerini anlamak kolay değildir.

Görüştüğüm bazı sosyalist aydınlar - ki komünist değildiler - Komünist partisinin kendikendini bütünüyle dağıtmasını kuşkulu karşılıyorlardı.

Mısır solcuları üç grupta toplanabilir. Bugünkü rejimi tutan, destekleyen ulusal sosyalizm yanlıları.

İkinci grup bilimsel soyalizm yanlıları, ilerisi için umutludurlar. Çünkü bugünkü ulusal sosyalizm uygulamasının ekonomik bir çıkmaza ve toplumsal bir bunalıma gireceği sanısındadırlar. O zaman rejim sallantıda demektir; yani ya sağa, ya daha sola yönelmek zorundadır. Mısır için, solda bunca yol aldıktan, halk benimsedikten sonra sağa dönüş olanaksızdır. Öyleyse, isteristemez daha sola, yani bilimsel sosyalizme gidilecektir.

Bir de üçüncü grup olarak Çinci Sosyalistlerin olduğu söyleniyor.

Çin'den sözaçılınca, duyduğum bir olayı anlatayım. Kahire Çin elçiliği, kirayla tuttuğu büyük bir binadadır. Elçiliğin geniş bahçesinde güzel heykeller, içerde de değerli tablolar vardır. Çin elçiliğinde çalşan Çinli görevliler, elçinin haberi olmadan, kendi aralarında bir Kızıl Muhafız örgütü kurup kültür devrimine girişmişler, bahçedeki heykelleri, içerdeki tabloları, süsleri kırıp parçalamışlar. Şaşıran Mısırlılar hop oturup hop kalkıyor **«Kendi ülkenizde ne yaparsanız yapın, ama burda kirayla oturduğunuz yeri ne diye yıkarsınız?»** diyorlarmış.

Sağa mı, sola mı?

Mısır daha sola kayabilir mi? Bu soruya kolayca evet, ya da hayır denilemez. Halkın aşırılıkla dine bağlı oluşu - bizdeki aşırı dincilik çok hafif kalır - ve elle tutulurcasına bir antikomünist eğilimi gözönünde tutmak gerekir. Mısır'da, İngiliz, Amerikan, Fransız ve genellikle batı hayranlığının, Savyetlere olan duygudan çok daha ağır bastığı hemen anlaşılıyor. Bunlardan daha önemlisi, Mısır daha sola kayarsa, genel politik plânındaki Arap Birliği'nden büsbütün uzaklaşmış olur. Bugünkünden daha solda bir Mısır, Arap Birliği'ni hiç sağlayamaz. Yani, Mısır'ın daha sola gitmesi için hem iç, hem dış direnç vardır.

Mısır'ın ideolog yazarı Hasaneyn Haykel, bana anlatıldığına göre, bir başyazısında **«Arap dünyasıyla ilişkimiz daha çok stratejik ve ekonomiktir»** demiştir. Stratejik bağ, yabancı kapitalistlerin Arap ülkelerinden kovulması, ekonomik bağ da, kovulanların yerine Mısır'la ekonomik ilişkiler kurulmasıdır. Öbür Arap ülkeleriyle her iki bağın kurulması ve Arap Birliği'nin gerçekleşmesi, Mısır'ın bugünkünden daha sola kaymasına engel olarak görülüyor.

Mısır'da en canlı ve en eylemsel örgütün Müslüman Kardeşler olduğu söyleniyor. Silâhlı sabotajlara kadar giden Müslüman Kardeşler'in tutuklandıkları ve örgütlerinin dağıtıldığı biliniyor.

Sağa gidemiyecek olan, daha sola gitmesine engeller bulunan Mısır'ın bugünkü ulusal sosyalizm rejiminin, tarihsel ve toplumsal koşullarının gereği olduğu anlaşılıyor.

Mısır'da herşey ordunun, ordu da rejimin elinde.

İslâmlık ve sosyalizm

Arap ülkelerinde, neden sosyalizmle islâmlığın koşut tutulduğu, oralara gidip halk görülünce daha iyi anlaşılıyor. Bu aşırı dinci halkla sosyalizmi kurmak için islâmlık temeline dayanmaktan başka yol yoktur; isterse bu ilk aşama sayılsın.

Garodi'nin bu konudaki yazılarından derlenen ve Türkiye'de yayınlanan **«İslâmiyet ve Sosyalizm»** adlı kitabın bizdeki tartışmalarını hatırlayacaksınız. Bu kitaptan alınacak sonuçta, ülkemizde sosyalizm uygulanmasında kendi ulusal değerlerimizden katkıda bulunulması tezi ne denli doğruysa, İslâmlıkla sosyalizm arasında koşutluk aramak tezi de, bizim için o denli yanlıştır kanısındayım. Ama bizim için yanlış olanın, sosyalist Arap ülkeleri için de yanlış olması gerekmez. Garodi de kitabını, Cezayir örneğine uygun yazmıştır. Gözlemlerime dayanarak, Mısır'daki sosyalizmin hiç bir bakımdan Türkiye'ye örnek olamıyacağı kanısındayım. Çünkü koşullarımız bakımından benzerliklerimiz yok denilecek denli az.

Hasaneyn Haykel, bana anlatıldığına göre, bir başyazısında, Mısır'da niçin komünizm kurulmıyacağını şu gerekçeyle açıklamıştır:

«Mısır'da komünizm kurulamaz. Çünkü Mısır'da komünist eylem yahudilerle başlamıştır. Yahudiler, komünizm propagandası için yahudi kızlarını kullanmışlardır.»

Komünizm propagandası için kız kullanılması hiç de inandırıcı değildir. Ama yahudilerin ilk komünist eylemciler oluşu. Mısırlının antikomünist olması için yeter gerekçedir.

Yahudi düşmanlığı

Tek tek Mısırlı, tek tek Yahudiye düşman. Bu, yalnız İsrail düşmanlığı, yahudilik düşmanlığı, emperyalizmin aracı olan yahudi düşmanlığı, kapitalist yahudi düşmanlığı değil, tek tek, insan olarak da yahudiye düşmanlıktır.

Sosyalist bir Mısırlı aydınla şu kısa konuşmamız bu konuda size bir düşün verebilir.

— Türkiye'de sosyalist parti var mı?

— Var. Türkiye İşçi Partisi...

— Müslüman bir parti midir?

— Türkiye laik devlettir. Anayasaya göre, partiler de laiktir, dinci olamaz...

— Partide yahudi var mı?

— Pek var sayılmaz. Benim bildiğim bir Türk yahudisi var...

Birden yüzünü buruşturuyor. O zaman:

— Ben tanırım kendisini, iyi arkadaştır... diyorum.

Büyük bir umutsuzlukla başını sallıyor:

— Olmaz, olmaz... Fitne, Münafık... Bozar...

Bir küçük gözlem

Beni Kahire'deki toplantıya çağıran, Asya-Afrika Yazarlar Birliği'ydi. Bu Birlik'in başkanı, Mısırlı yazar Yusuf-Essebai, hem de Mısır Devlet Bakanı'dır. Nâsır'ın yakınlarındanmış. Hikâye yazarıymış. Eskiden askermiş. Tercümanımla birlikte kendisini ziyarete gittim. Büyük bir yapının bir üst katına çıktık. Kapıda **«Nâdi-yül-kıssa»** yazılı bir tabela. Bu arapça yazının altında da İngilizcesi: **«The Story Club»**. Ne diyeceksiniz. Hikâyeciler Derneği filân mı, işte öyle bişey.. Kapıyı, uzunboylu, entarili bir Arap açtı. Geniş bir salon.. Sandalyeleri, uzun masanın üstüne kaldırmışlar. Belli ki daha önce bir toplantı varmış.

Yusuf Essebai'nin odasına girdik. Tercümanım bizi yalnız bıraktı. Toplantıya neden geç kaldığımı anlattım. Edebiyat yönünden Türkiye - Mısır ilişkileri üzerinde konuştuk. Türk Edebiyatçılar Birliği olarak, bazı yazarları Türkiye'ye çağırmak tasarımızı söyledim. Neler istediğimi sordu. Söyledim, not etti.

Şimdi bir iki çizgiyle burasını anlatayım. Orta genişlikte kitaplarla dolu bir oda. Oldukça dağınık, karışık... Kendime de pay çıkarmama izin verirseniz, bu dağınıklıktan ve karışıklıktan Yusuf-Essebai'nin çalışkan bir adam olduğunu, belki de dün gece geç saatlere kadar çalışmış olduğunu çıkarabilirim. Geniş bir masada oturuyor. Masanın arkasında duvarda, Nâsır'ın büyük bir resmi. Bu resmin sağ yanında bir küçük levhada kabartma **«Allah-ü-celle-celâlüh»** yazılı. Resmin solunda da küçük bir yeşil levha, onda da **«Allah-ü-celle-celâlüh»** yazılı.

Tam önümde, masada kalın bir cilt duruyor, cildin sırtında **«Kur'an-ı Kerim»** yazılı.

Özetleyelim görüntüyü:

Nâsır'ın resminin iki yanında, iki **«Allah-ü-celle-celâlüh»** levhası önündeki masada, çok ciddi görünüşlü, yakışıklı, temiz yüzlü bir devlet Bakanı yazar ve önünde Kur'an-ı Kerim...

Konuşmamız kısa sürdü. Teşekkür edip çıktım. Entarili Arap, elinde kahve fincanıyla göründü. Tercüman arkadaşımla salonda oturup, kahvelerimizi içtik.

Bir masal kadın

Benim çocukluğumda çok ünlü bir Mısırlı kadın şarkıcı vardı: Ümmügülsüm... Çok gözüyaşlı Arap filmleri, onun yanık şarkılarıyla Türkiye'yi istilâ etmişti...

Bu Ümmügülsüm şimdi, Mısır'ın masal kadını olmuştur, rejimin tuttuğu sanatçı. Kahire'nin hangi sokağına girseniz, Ümmügülsüm'ün sesi radyolardan taşar. Takside Ümmügülsüm'ün sesi, kahvelerde, alanlarda, evlerde, her yerde yine onun sesi, evet yaşlanmayan sesi... Kasideler okuyor. Ne kadar sürer, dersiniz? Beş dakika, on dakika... Yarım saat... Evet, bazen daha da çok.

■ *Mısır'da sosyalizm işsiz fellaha toprak ve iş sağlamıştır.*

— **Hani ona bir de filmlerde eşlik eden Abdülvehhap vardı, ne oldu?**

Yine varmış, ama masal kadın kadar sesi çıkmıyormuş.

Ümmügülsüm'ün kasidelerinden başka, Kahire radyosundan bir de en çok futbol maçı dinleyeceksiniz. Futbol, bizde de deliliktir, ama Mısırdaki, düşününüz ki, bizden de baskın...

Ümmügülsüm'ün kasideleri, futbol maçları, haa bir de buna haşhaş dedikleri esrarı ekleyiniz. Bizde de esrar çok içilir, ama Mısır'ın Arabı çok, çok çekiyor esrarı... Tabii, esrar satmak da, içmek de bizdeki gibi yasak, ağır cezası var, ama yine de çok içiliyor.

Hiç esrar çekmedim. Ama **Ümmügülsüm'ün** o güzel, yanık ve hiç yaşlanmayan sesiyle söylediği uzuuun kasideyi dinlerken esrar içmenin tam zamanı olacağını düşündüm; insan ne güzel dalga geçer...

Cuma — Pazar

Biliyorsunuz, bizde eskiden, tatil günü Cumaydı. Şimdi Mısır'da hâlâ cuma, tatil günüdür, ama yalnız resmî tatil... Daireler kapalıdır. Dükkânların, mağazaların, özel işyerlerinin de kapalı olması gerekir ama, müslüman olmayanlarınki Cuma günü de açıktır. Çünkü, Cuma'nın tatil oluşu müslüman geleneğidir. Hıristiyan ne diye tatil yapsın Cuma günü? Evet ama, ticarette rekabet var ya, müslüman olmayan dükkânını açınca, müslüman olan da açar dükkânını.. Koyu müslümanlar, Cuma günleri müslümanların dükkân açmalarına çok kızıyorlar. Buna karşılık, müslüman olmayanlar pazar günleri dükkânlarını, mağazalarını, işyerlerini kesin olarak kapıyorlar. Cuma ve pazar günleri sokakları gezince, sanki haftada iki tatil günü varmış gibi geliyor.

Turistik pislik

Ana caddeler temiz, ama yan sokaklara sapınca, bizimkilerden bile pis. Bir dükkâna giriyoruz, pis... Bir kebapçıda yemek yiyoruz, pis... Bir çayhanede çay içiyoruz, pis... Sokaktan geçiyoruz, pis...

Yanımdakine, niçin bu kadar pis olduğunu soruyorum. Şaşmış görünüyor ve gülerek,

— **Siz buna pis mi diyorsunuz, biz buna «turistik pislik» deriz, çünkü turistler ilgiyle buralarını gezerler... Daha başka yerler var ki, oraya gidelim de, pislik neymiş, görün...**

Konuşulanlara kulak veriyorum. Bildiğim Arapça tanıdık sözler içinde en çok kulağıma çarpan **«İnşallah»**, **«Bi-iznillah-ı-teâlâ»**.

Orda tanıştıklarımdan biri,

— **Yarın buluşuruz inşallah...** diyor.

— **Kaçta?** diyorum.

— **Saat beşte bi-iznillâh-ı-teâlâ..** diyor.

Dört yüzyıla yakın zaman birlikte yaşamışız Mısırlılarla. Sözde Türkler egemen. Ama Türkçeden Arapçaya değil, Arapçadan Türkçeye kelimeler geçmiş; yalnız kelimeler değil, dilbilim kuralları da... Türk kelimelerini Arapça kurala bile uydurmuş. Örnek mi? Çok... Türkçe **«gidiş»**i, arapça çoğul ekiyle **«gidişat»** yapmışız. **«Var»** dan arapça karışığı **«variyet»** uydurmuşuz. Türkçe **«yaylak»**ı, **«yaylakiye»** yapmışız...

Kahire sokaklarında gezerken bu konuda düşündüm durdum. Çünkü, birçok mağazaların üstünde **«mobilyat»** yazılıydı. Arap, Fransızca **«möbl»** kelimesini bile, kendi dilince çoğullaştırıp «mobilyat» yapmış. Türkçenin **«kışla»** ve **«kışlak»** kelimelerini de **«kışlakat»** diye kendi dillerince çoğullaştırmışlar.

Bir dile yabancı kelime girmez değil, ama dert olan, yabancı dil kuralının girmesidir; o zaman dil sömürgeciliği olur. Osmanlıca işte böyleydi.

Sonuç

Sekiz gün kaldığım Kahire'deki izlenimlerimin büyük bölüğünü yazdım. Okurlarımın içlerinden geçirdiklerini duyar gibi oluyorum: **«Sekiz günlük izlenimin bu, ya sekiz hafta kalsaydın, kaç yazı yazacaktın kimbilir...»** Gerçekten Mısır'ı anlatmaya çalıştığım bu yazılarımda, yazıyı uzatarak okurlarımı yordum mu diye bir endişe içindeyim.

Türk aydınları, yazarları, gazetecileri olarak bugünkü Mısır'ı yeterince ve gereğince bilmiyoruz; bu bizim için ayıp. Ama Mısırlı aydınlar da, bizim onları bildiğimiz kadar da bizi bilmiyorlar. Politik ilişkileri, ilgililer kursunlar. Ama halklarımız arasındaki temelli dostluk ilişkilerini, bağlarını kurmak, en önde yazarların, sanatçıların ödevidir. Bu yazılarımın Mısırlılarla karşılıklı daha sıkı dostluğumuzda küçük de olsa bir hizmeti olması dileğimdir.

Tütün ekicisi nasıl soyuluyor?

EGE Ekici Tütün Piyasası'nın bu yıl geç açılması yüzünden geçimini tek ürüne bağlamış yüzbinlerce insan perişan olmuştur.

Piyasanın gecikmesi yüzünden tefecilere olan borçlarını ödeyemeyen ekiciler, tütün bölgelerine dağılan tüccarların adamları tarafından âdeta soyulmuştur. Gizli satışlar kanunen yasak olduğu halde, dayanma güçleri kalmayan ekiciler, ellerindeki kaliteli tütünleri önceden yok bahasına satmak zorunda kalmışlardır. Böylece mahsulün yüzde 40'ı piyasanın açılmasından çok önce düşük fiyatla tüccarın eline geçmiştir.

5 Milyon tütün ekicisinin alınterinin satışa çıkartıldığı Ege Ekici Tütün Piyasası artık bu emek ürününün değer fiyatını bulduğu bir pazar olmaktan çıkmış, Amerikan Tütün Piyasası halini almıştır. Çünkü, Tekel Bakanı tarafından İzmir'de piyasa sabahı ilân edilen tütün fiyatları, daha önce Amerikan kapitalizminin Türkiye'deki kolları olan Gary Tobacco. Glenn Tobacco. The American Tobacco gibi dev tütün şirketleri tarafından iktidara dikte ettirilmektedir. İktidar, tütün ekicilerinin aleyhine, fakat Amerikan tütün tröstleri ve onların komprador müttefikleri lehine bir tütün politikası güttüğü için milyonlarca tütün ekicisi hiçbir zaman alınterinin karşılığını alamamaktadır.

Nitekim, geçtiğimiz Cumartesi günü açılan Ege Ekici Tütün Piyasası'nda Tekel'in baş fiyatı geçen yılki seviyede tutulmuştur. Bir yıldan beri hayat pahalılığında görülen artış dikkate alınırsa, piyasanın ekiciye hiçbir şey getirmediği anlaşılacaktır. Kaldı ki, Tekel'in tesbit ettiği baş fiyatlar da hiçbir önem taşımamaktadır. Çünkü önemli olan nokta, Tekel'in tesbit ettiği baş fiyat ile asgari fiyatlar arasındaki farklardır.

Öte yandan, Tekel'in tesbit ettiği 13.25 Lira'lık baş fiyat, Ege'de dünyanın en iyi tütünlerini yetiştiren Gâvurköy, Bulgurca, Seydiköy ve Cumaovası'nda da iyi karşılanmamıştır. Gâvurköy ve Cumaovası ekicileri, "Rekoltenin bu yıl geçen yıla göre düşük olmasına rağmen, baş fiyatın aynı olmasını" tepkiyle karşılamışlardır.

Tütün ekicisinin bir başka problemi de, tabana ekilen tütünlerdir. Prof. Cillov'un açıkladığına göre, özellikle 1960 yılından sonra "Şark tipi" tütün üreten ülkelerin (Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya) müşterek üretimleri 300 Bin Ton'dan 500 Bin Ton'a çıktığı halde, sigara tiryakilerinin Virginia tipi tütünleri tercih etmeleri karşısında tütünlerimize talep azalmış ve dolayısıyla fiyatlar gerileme istidadı göstermiştir. Rakip üç ülke, dünya konjonktürünün bu gelişmesi karşısında kaliteyi ıslah etmek ve fiyatları istikrarlı seviyede tutmak suretiyle direnmişlerse de, Türkiye hatalı bir tütün politikası izlemiş, tabana tütün ekilmesine hükümetler tarafından göz yumularak Türk tütününün kalitesinin düşmesine ve alıcı bulamamasına yol açılmıştır. Bugün sadece Gâvurköy, Bulgurca, Sevdiköy ve Cumaovası tütünleri dış pazarlarda alıcı bulabilmektedir.

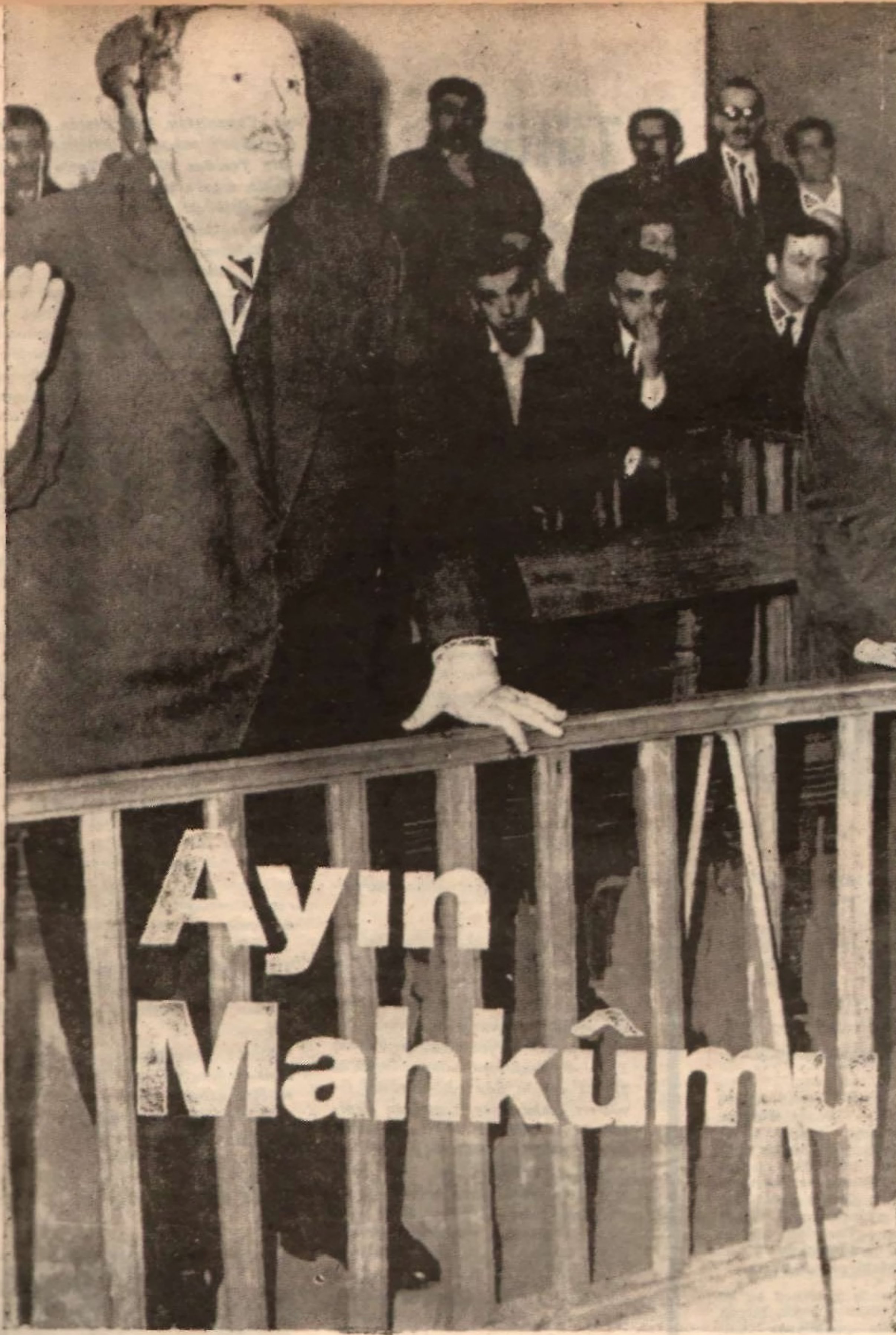
Hükümetin hatalı tütün politikası ile Amerikan şirketlerinin yıkıcı tutumu tütün ekicisini mahvolmağa doğru sürüklemektedir.

Bugün tütün ekicisini bir ahtapot gibi sömüren dev Amerikan tröstleri, "Sigaralarımızda Türk tütünü kullanıyoruz" diyerek kendi vatandaşlarını da kandırmaktadırlar. Amerikalı tıp otoriteleri Amerika'da Türk tütününde kanser yapan arsenik maddesinin bulunmadığına dair bir rapor yayınlamışlardır. Bu rapordan Türk tütüncüsü yararlanamamış, Amerikan sigara fabrikatörleri, bu rapora dayanarak sigaralarında Türk Tütünü kullandıklarını Amerikan Milleti'ne duyurup milyonlar kazanmışlardır. Ancak Amerikan sigaralarında kullanılan Türk tütünü, pilâv üstüne konulan salçadan öte gidememiş ve harmana katılan Türk tütünü devede kulak kalmıştır.

Ege Tütün Ekicileri Federasyonu Başkanı Seyfi Uran, "Bu rapor iyi reklâm edilse ve Amerikan sigara fabrikatörlerinin oynadıkları oyun Amerikan milletine anlatılsa Amerika'da bugün bir yılda istihlâk edilen Türk tütününün bir günde tüketilmesi işten bile değildir." demektedir.

Piyasanın açılmasını bekleyen tütün ekicileri

Alkılıc'ın beraati icin dünya capında kampanya acıldı

«Maksadım, kendimi değil, Türkiye'mizin fikir hürriyeti, haysiyet ve şerefinin kurtulması adliyemizin manevi şahsiyetinin zaferini temindir» gerekçesiyle Yargıtay'a başvuran 142. maddeden mahkûm yazar Şadi Alkılıç'ın beraatini sağlamak üzere Uluslararası Amnesty Kurumu'nun teşebbüsüyle dünya çapında kampanya açılmış ve Şadi Alkılıç «Dünyada Bu Ayın Mahkûmu» ilân edilmiştir.

Birleşmiş Milletler ile İstişari olarak çalışan, tarafsız, insaniyetperver bir kuruluş olan Amnesty International, 3 Şubat'ta Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nde murafaası yapılacak olan Şadi Alkılıç'ın beraat ettirilmesi için Yargıtay Başkanlığı'na yazılı olarak başvurmuş, ayrıca dünyanın çeşitli ülkelerinden Alkılıç için Yargıtay Başkanlığı'na beraat talepleri gönderilmiştir.

Davanın tarihçesi

Sağlık Bakanlığı Turkiye İkmal Depoları İstanbul Müdürü iken 1962 yılı sonlarında Cumhuriyet Gazetesi'nin açtığı bir yazı yarışmasına «Türkiye'nin tek kurtuluş yolu sosyalizm» başlıklı bir yazı ile katılan yazar Şadi Alkılıç, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün uyarması ve çeşitli ihbar mektupları gönderilmesi üzerine komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla 24.12.1962 tarihinde Türk Ceza Kanunu'nun 142/1. maddesi gereğince tutuklanmıştır.

Dâva, İstanbul 1. Sorgu Hâkimliği'nce 4.1.1963 tarihinde 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevkedilmiştir. Alkılıç mahkemede, Cumhuriyet'e gönderdiği yazının altında «Mahzur görülen kısımlar çıkartılsın» diye açıkça şerh verdiğini söylemiş, bu husus, mahkemede tanık olarak bulunan Yaşar Kemal'in ifadesinden ve dosyaya konulan yazı müsveddesinin altının mahkemeye verilmeden önce gazete idaresince makasla kesilmesinden anlaşılmıştır.

Davaya bakılırken zamanın Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörük makaleyi Senato kürsüsünde okuyarak «Bu makale de komünist propagandası değilse, komünist propagandası başka türlü nasıl olur?» demiş, mahkemeye baskı teşkil eden bu sözler basın ve sendikalar tarafından şiddetle protesto edilmiştir.

1. Ağır Ceza Mahkemesi 9.5.1963 tarihinde bu davaya bakmaktan istinkâf etmiş ve dosya 2. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gelmiştir. Bu mahkeme de 5.7.1963 tarihinde davaya bakmaktan istinkâf etmiş, dosya 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevkedilmiştir. 3. Ağır Ceza Mahkemesi, dosyayı üç kişilik bir bilirkişi kuruluna incelettirmiş. Prof. Hüseyin Naili Kubalı ve Doçent Oktay Yenal, makalede suç olmadığını bildirmiş, sadece yabancı bir petrol şirketinin avukatı olan Prof. Hazım Atıf Kuyucak yazının 142/1. maddeye göre suç olduğuna dair mütalâa vermiştir.

Bu arada, Prof. Bahri Savcı, Prof. Sadun Aren, ünlü İngiliz Filizofu Bertrand Russell, Oxford Üniversitesi profesörlerinden J. Ayer ve Maurice Dobb, halen İtalya Cumhurbaşkanı olan Saragat, eski İtalyan Başbakanlarından İtalyan Sosyalist Partisi Lideri Prof. Nenni, «yazıda komünizm propagandası bulunmadığı»na dair mütalâalarını mahkemeye bildirmişlerdir. Russell, dâvayı «NATO üyelerinde [illegible]arca zulmün bir örneği» olarak nitelemiştir.

Beraat ediyor

Verilen bilirkişi raporları üzerine Alkılıç, 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, tam 10 ay hapiste kaldıktan sonra 29 Şubat 1964 tarihinde beraat ettirilmiştir. Bu beraat kararı üzerine Alkılıç tekrar memuriyete tayin edilmiş, ancak idari bir kararla İstanbul'da okuyan çocuklarından ayrılarak Sivas'a sürgün edilmiştir. Bu arada Alkılıç'ın peşine polisler takılmıştır.

Beraat kararına İstanbul Savcısı itiraz etmiş ve Yargıtay'a başvurarak mahkûmiyet istemiştir. Yargıtay Birinci Ceza Dairesi beraat kararını bozmuş ve dava dosyası yeniden yargılanmak üzere 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ne gelmiştir. Ancak 3. Ağır Ceza Mahkemesi davaya bakmaktan istinkâf etmiş, bunun üzerine dava dosyasının sevkedildiği 5. Ağır Ceza Mahkemesi Alkılıç'ın ikinci defa beraatine karar vermiştir.

... Ve mahkûmiyet

Adalet Bakanlığı'nın talimatı üzerine İstanbul Savcılığı, bu ikinci beraat kararına da itiraz ederek Yargıtay Başsavcılığı'na başvurmuş ve Alkılıç'ın altıncı defa mahkûmiyetini istemiştir. Başsavcı dosyayı Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu'na yollamış ve Genel Kurul 1965 Nisan'ında Alkılıç'ın 142/1. maddeye göre cezalandırılması gerektiğine hükmetmiştir.

Evvelce beraat kararı veren 5. Ağır Ceza Mahkemesi, Yargıtay Genel Kurulu'nun bu kararına uyarak 13 Mayıs 1966 günü Sadi Alkılıç'ı 6 yıl 2 ay hapse, iki ay sürgüne ve kamu haklarından müebbeden mahrumiyete mahkûm etmiştir. Karar üzerine Alkılıç tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'ne gönderilmiştir.

Davanın bağlangıcında Alkılıç ile birlikte aynı maddeden mahkemeye sevkedilen Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Kayhan Sağlamer ise, zamanın Başbakanı İnönü'nün «Kayhan'a yazık oldu» şeklindeki demeçleri üzerine bir hafta sonra hapisten çıkartılmıştır. Suçu sadece bir yarışmaya katılarak düşüncesini açıklamak olan Alkılıç 6 yıla mahkûm edildiği halde, bu yazıyı yayınlayan Sağlamer adalet tarihinde görülmemiş bir tefrik yapılarak beraat ettirilmiştir.

Yargıtay'a müracaat

Anayasa'nın «Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir» hükmüne rağmen aylardan beri demir parmaklıklar arkasında bulunan Alkılıç, 23 Aralık 1966 tarihinde Yargıtay'a başvurarak murafaa isteğinde bulunmuştur.

Alkılıç Yargıtay layihasına ek savunmasında davasının safahatını özetledikten sonra «Bu makalemin neşredildiği 1962 yılı fikir atmosferi bugünden çok gerilerde kalmış, Cumhuriyet Halk Partisi bile ortanın soluna geçmiş, solcu bir parti olduğunu ilân edip bu-

nu propagandasına temel yapmış, İsmet İnönü dahi SOLCUYUM deyip kesip atmıştır» demekte ve şu talepte bulunmaktadır:

«Bir fikir söyledi, yazı yazdı diye bir adamı altı yıl zindana atmak, ancak engizisyon devrinde görülmüştür. Bu demokrasi devrinde, ben adaletinizle hapisten kurtulacağıma üçüncü ve son defa beraat edeceğime eminim.

Bu dilekçe ile maksadım, kendimi değil, Türkiye'mizin fikir hürriyeti, haysiyet ve şerefinin kurtulması, adliyemizin manevi şahsiyetinin zaferi teminidir.

Cezamın beraata tebdilini yüksek heyetinize tekrar saygılarımla arzederim.»

Karar günü...

Bütün dünyada ilgi ile izlenen ve bir «Dreyfüs Davası» niteliğinde bulunan Alkılıç Meselesi Yargıtay Birinci Ceza Dairesi tarafından 3 Şubat 1967 günü karara bağlanacaktır. Murafaada Ankaralı avukatlardan başka İstanbul'dan da en az 20 avukat Alkılıç'ı savunmak üzere hazır bulunacaktır.

Hukukçuların görüşlerine göre, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu, usul hükümlerine aykırı olarak, hâkimin takdir yetkisini tecavüz etmiş, Ağır Ceza Mahkemesi'ni Alkılıç'ı mahkûm etmeğe zorlamıştır. Zira Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurul Kararında «bilirkişi tetkikatına lüzum olmaksızın yazıda komünizm propagandası bulunduğuna dair karar verilmesi» istenmektedir.

Alkılıç'ın avukatları, ayrıca, murafaayı yapacak olan Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'ni de reddetmişlerdir. Çünkü, Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'ne hakaret ettiği iddiasıyla Alkılıç aleyhinde bir dava mevcuttur.

Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulu hâkimleri aleyhine, iki defa beraat kararını bozmak suretiyle yetkilerini aştıkları ve memuriyet görevlerini suiistimal ettikleri iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'nde ceza davası ikamesi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na da başvurulmuştur.

Suçsuzluğu dünyanın en seçkin bilim adamlarınca ve yurdumuzun bellibaşlı hukuk otoritelerince de kabul edilen ve aylardan beri haksız yere demir parmaklıklar arkasında yatmakta olan Şadi Alkılıç hakkında verilecek olan karar, kendisinin de dilekçesinde belirttiği gibi, «Sadece haklı ve mağdur olduğu bir davada Alkılıç'ın kurtuluşu ile değil, aynı zamanda Türkiye Adalet tarihinin feci bir adli hatadan kurtulup kurtulmaması» ile de ilgilidir.

Türk adaletinin en yüksek mahkemesi, tarihi bir kararla karşı karşıyadır. Bütün dünya bu tarihi kararı beklemektedir.

BERTRAND RUSSELL
— Barbarca bir zulüm örneği —

Yargitay Baskanligi,
Ankara,
TURKEY.

Your Honour,

As you may know Amnesty International is an impartial, humanitarian organisation having consultative status with the United Nations which was founded to help men and women imprisoned for their race, religion or opinions in any country of the world, provided they have not advocated or practised violence. In working for such prisoners we are working for the universal implementation of the United Nations Declaration of Human Rights which guarantees to every citizen the right to, "freedom of thought, conscience and religion" and the right to, "freedom of opinion and expression". At the present time we are, for example, particularly concerned about the imprisonment in the Soviet Union of the writers, Siniavsky and Daniel and, in Yugoslavia, of the writer, Mihailo Mihailov.

AMNESTY INTERNATIONAL'IN MEKTUBU

13 Ocak 1967

Yargıtay Başkanlığı
Ankara
Türkiye

Sayın Başkan,

Bildiğiniz gibi, Amnesty International Birleşmiş Milletler ile istişari olarak çalışan, tarafsız, insaniyetperver bir kuruluştur. Dünyanın bütün ülkelerinde, vahşetin sözcülüğünü yapmış ya da uygulamış olmamaları şartıyla, ırk, din ve görüşlerinden ötürü mahkûm edilen bütün kadın ve erkeklere yardım amacıyla kurulmuştur. Bu çeşit mahkûmlara yardım etmeye çalışırken, her vatandaşa "Düşünce, din ve vicdan özgürlüğü"nü ve "fikir ve söz özgürlüğü"nü garanti eden Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesinin gerçekleştirilmesine çalışmış oluyoruz. Örneğin, bu sırada Sovyetler Birliğinde yazar Siniavsky ile Daniel'in, Yugoslavya'da ise yazar Mihailo Mihailov'un mahkûm edilişleri ile özellikle ilgilenmekteyiz.

Bu sebeplerden dolayı, şu sırada Türkiye'de hapiste bulunan Sadi Alkılıç'ın müracaatını müzakere etmek üzere 3 Şubat 1967'de toplandığınız zaman, kendisine karşı atıfette bulunmanızı rica ediyoruz. Elimizdeki belgelere göre, Şadi Alkılıç, Cumhuriyet gazetesinde, sosyalizmi savunan bir makale yayınlamış olduğu için, 1962 Aralığında tevkif edilmiştir. Müteakiben, Türk Ceza Kanununun 142/1 maddesine göre itham edilmiş ve 1965 yılında altı yıl iki ay hapis ve iki yıl sürgün cezasına mahkûm edilmiştir.

Sadi Alkılıç'ı müdafaat ederken, herkesin fikirlerini serbestçe herhangi bir gazetede yayınlama hakkını müdafaa etmek zorunda olduğumuzu göz önünde tutmaktayız. Ayrıca, Şadi Alkılıç davasında, kendisinin iki kere, iki ayrı Türk Ceza Mahkemesi tarafından beraat ettirildiğini ve üçüncü Ceza Mahkemesi makaleyi İstanbul Üniversitesinden üç kişilik tarafsız bir bilirkişiye havale ettiği zaman, ekip üyelerinden ikisi, anayasa Profesörü H. N. Kubalı ve iktisat doçenti O. Yenal, komünist propagandasının mevzuu bahis olmadığına karar vermişlerdir. Bu görüş, Prof. Ayer, Signor Saragat ve Prof. Nenni dahil, milletler arası üne sahip bir çok profesörler tarafından teyid edilmiştir. Bunların hepsi komünist propagandasının mevcut olmadığını belirtmişlerdir.

Şadi Alkılıç'ın makalesinin utopik sosyalizm dâvâsının idealist bir takdimi olduğu beyan edilmektedir. Makale, sosyalizmin ancak çoğunluk iradesi ve demokratik ilkelere uygun olarak, kanun yoluyla uygulanabileceğini kabul etmektedir. Bu görüş proleteryanın diktatörlüğünü şart koşan marksçı öğretiyle tam mânâsıyla tenakuz halindedir. Marx ve Engels'in eserleri İstanbul'da kolayca satın alınabileceği göz önünde tutuldukta, Bay Alkılıç'ın makalesinin tehlikesi hususundaki korkular mubalâğalı gibi gözükmektedir.

Şu da var ki, Şadi Alkılıç'ın makaleyi yayınlamış olmak sorumluluğunu hiç olmazsa Cumhuriyet'in yayın kadrosu ve makalenin yayınlanmasını uygun gören jüri üyeleri ile paylaşması gerektiği beyan edilmektedir. Şadi Alkılıç'ın, gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürünün de bulunduğu (ki bunların her ikisinin de yayınlarla ilgili kanunlara âşina olmaları gerekirdi) bir komite tarafından tetkik ve tasvip edilmiş olan makalesinde itiraza yol açacak bir şey bulunmadığını tahmin etmiş olması normaldir.

Türkiye Avrupa Konseyinin üyesidir; bu yüzden, Avrupa İnsan Hakları Beyannamesinin kesin yetki maddesini henüz imzalamamış olsa da Beyannamenin ve ihtiva ettiği teminatın ruhuna uymayı arzu etmesi gerekir. Bu durumda ve Şadi Alkılıç dolayısıyla uyanması muhtemel milletler arası ilgi ve endişe karşısında, Türkiye, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin hür ve demokratik bir üyesi olmak niteliğini ancak bu zata karşı atıfet göstererek muhafaza edebilir.

Saygılarımla,
(imza)
Robert Swann
Genel Sekreter

Merkezi Londra'da bulunan AMENESTY INTERNATIONAL'ın yöneticileri şunlardır: Canterbury Başpiskoposu (İngiltere), Uluslararası İnsan Hakları Birliği'nin Başkanı Roger Baldwin (ABD), Pablos Casals (Porto Riko), Danilo Dolci (Siciliya), Prof. Erich Fromm (New York ve Meksika), General Sir Brian Horrocks (İngiltere), J-F Lalive (İsviçre), Prof. Salvador de Madariaga (İspanya), Yehudi Menuhin (İngiltere), Prof. Gunnar Myrdal (İsveç), Pablo Neruda (Şili), Prof. Robert Oppenheimer (ABD), Alan Paton (Güney Afrika), Abbe Dominique Pire (Nobel ödülü almıştır), Walter Reuther (Birleşik Otomobil İşçileri Uluslararası Başkanı), Sean Mac Bride S.C. (Uluslararası Hukukçular Komisyonu Genel Sekreteri), Prof. Z.K. Matthews (Güney Afrika), Philip Noel-Baker (Nobel ödülü almıştır - İngiltere), Prof. Giorgio La Pira (Floransa Belediye Başkanı - İtalya), Prof. Julius Stone (Avustralya).

ANT'IN SEÇTİKLERİ

Kitaplar

- DEMİR ÖKÇE
  Jack London. Çev. Emin Türk Eliçin
  Gün Yayınları, 284 sayfa, 10 lira.
- MARKSİSTLER
  Cilt II
  Wright Mills. Çev. T. Hasan
  Ağaoğlu Yayınevi, 207 sayfa, 7,5 lira.
- SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE SOSYALİZMİN KURULUŞU
  Fadeyef, Çerminski, Golikof. Çev. Şerif Hulusi
  Payel Yayınevi, 237 sayfa, 10 lira.

Tiyatrolar

- BÜTÜN GÜN AĞAÇLARDA
  Marguerite Duras
  Devlet Tiyatrosu (Ankara)
- 72. KOĞUŞ
  Orhan Kemal
  Ankara Sanat Tiyatrosu

Filmler

- AŞK KAFESİ
  Rene Clément
  Yeni Melek
- FRANSA'DA AŞK
  Robert Parish
  Emek
- NEŞELİ GÜNLER
  Robert Wise
  Dünya

Opera

- RİGOLETTO
  G. Verdi
  İstanbul Şehir Operası

Sergiler

- ALMAN GRAFİK SANATLARI
  Güzel Sanatlar Akademisi
- MEKSİKA HALK SANATLARI
  Teknik Üniversite (Taşkışla)

Konserler

- İDİL BİRET
  Cemal Reşit Rey yönetimindeki İstanbul Şehir Orkestrası eşliğinde
  30 Ocak. 19.00 Şan Sineması
- ODNO POSOF
  Keman Resitali, Piyanoda Ergican Saydam
  6 Şubat. 19.00 Şan Sineması

SANAT

Fethi Naci

- **Yerli sinemanın korunması**
- **Haldun Taner'in konferansı**
- **Ülkü Tamer'in ödül alan kitabı**

● *Vergi artırımı sinama endüstrisini belki de batıracaktır. Ama artırılmasa da batmayacak mı?*

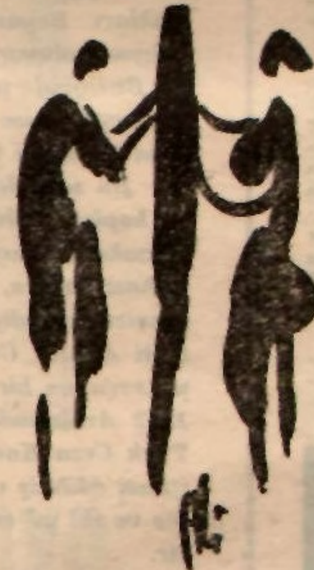
1948 Yılında, Belediye Gelirleri yasası'nda yapılan bir değişiklikle, yerli filmlerden alınan belediye eğlence vergisi'nde yarı yarıya bir indirim yapılmıştı. Bu değişikliğin gerekçesi, hemen anlaşılacağı gibi Yerli film yapımını, yabancı filmler karşısında korumaktı. O günden bu yana 18 yıllık bir deney geçirdi Türk Sineması. Bu deney'in olumlu sonuçlar vermek şöyle dursun, umutsuz bir durum yarattığı gün gibi ortada. Yılda 250 film, ve dişe dokunur bir tek eser... yok. Yerli sinema çevreleri, yaptıkları işin, yeryüzündeki benzerleriyle karşılaştırılmasından nedense pek ho[illegible]mazlar. Ama özellikle iş çıkar konularına gelip dayanınca, hemen batıdan örnekler vermeye başlıyorlar. B[illegible] türden karmaşalarımız olmadığından ra[illegible]at lıkla çeşitli ülkelerin durumuna baka[illegible]iliriz. Gerçekten, batı ülkeleri arasında, sinema'dan Türkiye'deki oranda eğlence vergisi alınan tek örnek bile yoktur. Ço[illegible]unda, sinemanın, barlar, p[illegible]yonlar ya da lunaparklar türünden bir eğlence aracı olmadığı a[illegible]da [illegible]ergi büsbütün kaldırılmıştır Yalnızca, iyi sinemayı [illegible]çlendirmek ve sinema kültürünü, eğitimini gerç[illegible]kleştirmek amacıyla bir özel yüzde [illegible]hmr gişe gelirinden. Bu yüzdelerden elde ed[illegible]en fonlarla, ulusal sinemayı kontrol edebilen bütünüyle kültürel anlamda [illegible]erkezler kurulmuştur.

B[illegible]t[illegible]n bunlar d[illegible]ğrudur. Kuramsal anlamda, belediyelerin başları sıkıştıkça, gişelerden para toplamaya k[illegible]lkmaları da «bize özgü» bir tuhaflıktır. Ama, bütün bu felâketlere karşı korumak için yırtın[illegible]ğımız şu «yerli sinema endüstrisi» acaba ne mene bir yaratıktır, bunu pek düşünen yok. Bu nasıl bir endüstridir ki (film ithalcisi ve film yapımcısıyla) bütün üyeleri elele vermişler ke[illegible]ilerini batırmak için her fırsattan yararlanmaktadırlar? Türkiye'de yerli-yabancı toplam yılda 650 yeni filme karşılık sadece 1000 sinema salonu var. Bu rakamlar, hemen hemen aynı sayıda film ithal edildiği ve daha az film yapıldığı halde batı ülkelerinde şöyledir: İtalya (11.592 salon), Fransa (6.742 salon), Almanya (6.[illegible]3 salon), İsp[illegible]ya (7.325 salon). Bu ülkelerin kendi yapımları için dış ülkelerde buldukları pazarlar da caba. Tür[illegible]ye'de mevsimde 32 hafta film gösterilir. Ve son yapılan istatistiklere göre Türk seyircisinin %70'i haftad[illegible] bir film görmektedir. Her hafta, bir şehrin sinemalarında 3 ayrı film [illegible]österilse, o şehrin sinema seyircisine yeter de artar bile. Bütün sorun, bir kaç fazla kopya bastırıp, şehirlerarası «deplacement»ları düzenli yapabilmekte. Böylece, yılda yapılacak 90 film, Türkiye için bol bol yeterlidir. Türk film yapımcı ve aracıları ise 90 filmle karşılayabilecekleri «talep piyasasına», ihtiyacının tam yedi misli «mal»'la yüklenmektedirler. Vergi artırımı, böyle bir endüstriyi belki de batıracaktır. Doğru, Ama vergi artırılmasa da batmayacak mı bu endüstri? Her yıl sonunda, amortisman sisteminin sonuçlarından korunmak, yani vergiden kurtulmak için bir yıl öncekinden daha fazla film çevire çevire bir gün, Susurluk otobüsçülerinin rekabet niyetine üste gazoz vererek bedava yolcu taşımaları ve batmaları gibi kendiliklerinden batmıyacaklar mı? Belediye gelirlerini artırmak için daha çok rüsum alınması elbette akla yakın değildir. Ve devlet, Sinema'yı, sağılması gereken bir inek gibi görmeyip, sorunu kökten d[illegible]zenleyecek [illegible] birk[illegible]i [illegible]r [illegible]n önce almalıdır. Ama, yerli ve arac[illegible]inema çevreleri de, [illegible]ci parası deniz» demekten bir an önce vazgeçmeli, en azından kendi çıkarlarını gözetecek kadar bir «us» payını, film türetmekteki rekor gayretine katm[illegible]lıdır.

Bir de, Sinema Emekçilerinin ve yönetmenlerin tutumu var. Bu tutum da, yapımcı ve aracıların tutumundan hiç farklı değil. İşveren-işçi sevgi ve kardeşliğinin en güzel örneğini veren bu çevreler de, gözlerini günlük çıkarların biraz ötesindeki gerçeklere çe[illegible]eler, asıl ka[illegible]ayı, Türk halkının hem parası hem de zevkiyle sömüren bu düzene ve onun pek akıllı evvel savunucularına karşı yapsalar kendi sınıflarının çıkarlarını daha çok gözetmiş olacaklar. Bu durumlarıyla, «önce emparyalizme karşı savaş» sloganı altında kendi du[illegible]arını koruyan «solcu»ların paralelinde o[illegible]luklarını ne zaman kavrayacaklar? «Yerli sinema bir sömürme düzeni değildir» diyen kuramcılara inanırlarsa hiç bir zaman. Ama gene de bilinçli genç kuşakların «yö[illegible]ter[illegible] [illegible]» oturta[illegible]arına» g[illegible]venerek bitireyim yazımı.

«Sinema bir sanattır...» mı? Haaa. O ayrı hikâye.

ONAT KUTLAR

Desen: Abidin Dino

1950-60 KUŞAĞI

II

ASLINDA, toplu, bir bildiriyle ortaya fırlamış, başından beri bir dergi ya da bir örgüt etrafında toplanmış kişilerin hareketi değildir İkinci Yeni. Aksine, yıllar süren bir birikimin, herbiri ayrı biçimde tekrarlanan kişisel çıkışların bütünüdür: «Bir aradayken bile yalnızca birer umuttuk, değerlerimiz kuşkuluydu.» (O. Kutlar). Dergiler çıkıp batmıştır, soluğu kesilip ayrılanlar, yeniden katılanlar olmuştur, bir sürü taklitçileri türemiştir ama hareket o bilinçsiz doğruluğu içinde sürmüştür yine de.

BİLİNÇSİZ doğruluğu, dedim. Ben söylemiyorum bunu. Kendileri söylüyor: «Kuşağımız, doğuşundan bu yana tasarladığı bütün eylemlere el yordamıyla girişmiştir» (D. Ceyhun). «Önceki kuşağın yazdıklarına, özlerinden çok biçimlerinin cılızlığı açısından karşı çıkmak istedik.. En başta tam bir kültür donanımıyla çıkamıyorduk» (A. Özyalçıner).

DOĞRULUĞU ise, gelişen insan-dışı düzene eski silâhlarla karşı çıkılamıyacağını; amacın «alışılmışı, kalıplaşmışı yıkmak» (Özyalçıner) olduğunu bilen, açıklayıcı, inançsızlığın yarattığı en aşırı ölçüde «titiz, edebiyatta aşırıcı, kendimizden önce gelen herşeye (edebiyat geleneğine) ters bir kuşak» (D. Özlü) olmasından. «Avuntuların, yetinmelerin, örtünmelerin kuşağı değil bizim kuşağımız» diyor Ece Ayhan. Aslında onları kurtaran da bu olmuştur. Kendilerinden önceki kuşağın bilinçsiz taklitçileri gibi en küçük bir iz bırakmadan silinip gitmelerini bu öfkeleri, bu karşıkoyma tutkuları önlemiştir. Ama «devrimci bir öğretinin olmadığı yerde, devrimci bir eylem de olamıyor.» Karşı koymak, acımasız yadsımak ancak yıkılanın yerine konan şeyin vazgeçilmezliği ile değer kazanır. Oysa toplumumuzun o günkü kültür birikimi ve eylem geleneği bu olanağı vermiyordu onlara. Politik koşulların, izin verdiği en sivri uç Varoluşçuluk olduğundan, uzun yıllar Sartre ve Camus baş tacı edilmiş, Sartre'ın özgürlük anlayışı ile Camus'nün Nihilizme varan başkaldırma edebiyatı yalnızca bu kuşağa değil toplumun aydın kesiminin büyük bir çoğunluğuna sığınak olmuştur.

1957'de dış koşulların da zorlaması ile, eylemlerinin politikayla çelişmediğini farkettiklerinde, CHP'nin o günkü en ileri ucunun dergisi olan Pazar Postası'nda toplanmaları hiç de rastlantı değildir. Pazar Postası, kendisini «Devrimci Gençliğin Gazetesi» olarak sunmaktaydı o günler.

BU seçmeyle de kanmıyan, daha derindeki bir yanlışı arayıp da bulamıyanlar, Sartre'ın büyük etkisiyle, umutsuzluğu seçerek kurtuluşu tek insanda, sıkıntı içinde kendini bulmağa çalışan insanda aramağa başlamıştır. Cansever'in Umutsuzlar Parkı adlı şiir kitabı şu mısralarla bitiyor: İNSAN / SANA GÜVENİYORUM / SAYGILARIMLA.

Onlar, «umutsuzluğu, burjuva ahlâkına boyun eğmemek için *zorunlu bir seçme saymışlardır*» diyor Hilmi Yavuz.

UMUTSUZLUKLA, kaçışın arası bir adım. Kaçış'ın en çekici yanı ise kendi üzerine kapanmak, dış dünyaca rahatsız edilmek korkusundan kurtulmak. «Kişi, 'Mülkiyetine' -sırf entellektüel bir 'mülkiyet' de olsa- bir kapandı mı, kurgusal yapının dayanıksızlığı, hayata karşı dermeçatma bir savunmadır. Bunaltı yeniden ortaya çıkar bir zaman sonra» diyor Garaudy.

GERÇEKTEN de öyle olmuştur. İkinci Yenicilere, yanlış bir görüşle toptan «bunalımcılar» da denmesinin nedenleri buradadır.

GERÇEKTE İkinci Yenicilerin bugün silinenleri ile, kendilerini daha gelişmiş bir düzeyde sürdürenlerin arasındaki kader ayırımı yukardaki cümlede, kısır olmayan umutsuzlukla, kaçış arasındaki kıl payı ayrımı anlayıp anlayamamalarında yatmaktadır.

O günler,

Bir mısra daha söylesek sanki herşey düzelecek
İki adım daha atmıyoruz bizi tutuyorlar

diyen Cemal Süreya, bugün cesaretle, «Biz kırıldık daha da kırılırız» derken gelecek günlere güvenini belirtiyor:

Son kötü günleri yaşıyoruz belki
İlk güzel günleri de yaşarız belki.

Turgut Uyar'sa Lorca'ya şiirler yazıyor.

HAYIR! Yıkılmış bir kuşak değildir 1950-60 kuşağı. Belki suçu kendilerinde olmayan bir tarihsel dönemde harcanmış, boş yere zaman kaybetmiş bir kuşaktır. Ama insan, sendelemelerle, düşmelerle, yeniden toparlanmalarla kendini bulur, yıkımlar içinde oluşturur kendini.

MEHMET DOĞAN

■ Taner, "Gerekirse Devlet Tiyatrosu'na da oyun vermeyeceğiz" diyor

MODA Lozan Kulübü'nün kültür konferansları serisinin ikincisi geçen pazar günü oyun yazarı Haldun Taner tarafından *"Tiyatromuzun bugünkü sorunları"* konusunda verildi.

Tiyatronun çok yanlı bir büyük sanat olduğunu, dar alınlı ve önyargılı tutumların bir ülkenin tiyatro damarını kurutacağını belirten konuşucu, bu alanda tiyatro uzmanlarına, hocalarına, eleştirmenlerine büyük iş düştüğünü söyledi. Taner'e göre iyi eleştirmen, tiyatro tarihini iyi bilen, tiyatroyu çok yanlılığı ile kabul eden, eleştireceği yapıtı o yapıta özgü türün, uslûbun kuralları ve ritmi içinde inceleyen, onu tiyatro tarihi içindeki yerine yerleştirebilen ve yapıtla seyirci arasında aydınlatıcı, kolaylatıcı bir yorum köprüsü kuran, yazara eksiklerini, yetersizliklerini gösterirken yapıcı bir hayırhahlık gösterebilen; tek kelime ile tiyatroyu kendinden çok seven adamdır.

Taner, Türk oyun yazarlarının politikaya âlet edilen İstanbul Şehir Tiyatrosu'na eser vermeme boykotunun gerekçesini anlattı. kültür müsteşarının Devlet Tiyatrosu'na müdahalesine karşı bu tiyatro yöneticilerinin direneceğinden umut kesmediklerini, ama bu sansüre daha fazla boyun eğilecek olursa boykotun devlet tiyatrolarına da teşmil edileceğini açıkladı.

■ Ülkü Tamer acemiliğin ustalığına varmış bir şairdir.

BİR *"salgın"* var Tamer'in şiirlerinde, bir de bu salgının üzünçlü *"forsa"*ları. *"Hançer"* bu ezikliği kanırtır sanki, avcılar bu kargaşayı kurşunlar durmadan. Sonunda dramatik bir hava yaratılamazsa da, çağdaş insanın konumu, onun bir birey olarak anlamı sezdirilir biraz. Sezdirilir, diyorum, çünkü Tamer'in insanı soyut bir insandır: doğada, tarihte ve toplumdaki yeri oldukça belirsizdir. Genelleme ve *"insani"* lik, kitabın şiirsel gerilimine oranla çok az yer kapladığı için de, silâhların, mezarların, iskeletlerin, zincirlerin, çürümelerin onca konuşkanlığına rağmen trajik bir bireşime (sentez) varılamaz.

Yapaylığa can çekiştiren bir acemiliği vardır Ülkü Tamer'in. Başka bir deyişle, acemiliğin ustalığına varmıştır o. İmgeleri özgün ve tamamlayıcıdır. Yani ne yığıntıdır ne de rastgele serpiştirilmiştir; hepsi de belli bir şiir iklimine göre bilinçle seçilmiş, şiirin iç geometrisini ayakta tutmakla görevlendirilmiş satranç taşları gibidir.

Güç anlaşılır bir özü, titiz bir dille açık seçikliğe kavuşturmayı iyi başarır Tamer. Yer yer

ÜLKÜ TAMER

anlamın yeniliği ya da keskinliği, onun tek tek mısra işçiliğine önem verdiği sanısını uyandırırsa da, bütünsellik başlıca amacıdır.

"elime tabancamı aldığım
zaman
kurşun sürüp tetiği çekince
gelincikler fışkırır içinden
gidip en yakın hastanenin
bir odasındaki vazoya
yerleşirler."

örneğinde olduğu gibi.

Tamer'in evreni, insani içeriğinin eksikliğine rağmen, yapıntılı (fictif) bir evren değildir. Görgüsünü dış dünyayla yoğunlaştırır daha çok ve hemen kendileştirir. Şiirine aktardığı *her nesne dünyadan* ödünç alınmış izlenimini uyandırırsa da, gerçekte Tamerleştirilmiş bir geri veriştir bu. Çünkü onun dünyayı görmesi, görmek istediğiyle özdeştir. Betimleme, benzeti, mitoloji en kullanışlı araçlarıdır bu yüzden.

Besini gökyüzüdür Tamer'in ve evrenin her yeriyle haberleşir. Norveç'ten uzaya, gökyüzünden toprak altı gizlerine kadar bir sürü pergel açar ve kapar. Sonuç mu? Tek cümleyle, insanın ve dünyanın şiirsel bir incelemesini yapmaktadır Ülkü Tamer.

EDİP CANSEVER

TURAL, ÇİZME VE DEMİR YUMRUK!

«Bütün fenalıkları bir anda temizlemeye muktedir kumandan» ın geçtiğimiz hafta Milliyet Gazetesi'nde yayınlanan emirnamesi devrimci basında ve demokratik düzene inanan çevrelerde ne kadar büyük tepkiyle karşılandıysa, gaflet içindeki politikacılar ve «komünizm» ticareti yapan bir kısım basın tarafından o kadar büyük bir tasviple benimsendi.

Haber yayınlandığı gün devrimci basında bir şok tesiri yapmıştı. Bir Genel Kurmay Başkanı'nın böyle bir emirname yayınlayabileceğine ihtimal verilmiyordu. Nitekim Cumhuriyet'te İlhan Selçuk şöyle diyordu:

«Hayır! Cemal Tural'ı böylesine bir emirname yazmaktan kesin olarak tenzih etmek dileğindeyiz. Genelkurmay'ın bu konuyu aydınlatmasını ve haberi şimdiden kesinlikle tekzip etmesini bekliyoruz.»

Akşam Gazetesi'nde Çetin Altan ise Tural'ın emirnamesini diğer faşist kıpırdanışlarla bağlayarak «Faşizm yumru[...] kaldırıyor» başlıklı yazısında, Türkiye'nin 30 Kasım gecesi bir hükümet darbesi [...] tehlikesinden geçtiğini, bu hükümet darbesi gerçekleşseydi, iktisadi konular üzerine eğilen bir çok uyanık yazar, çizer, siyasetçi, aydın ve gencin katliamdan geçirileceğini açıkladıktan sonra «Bütün uyanık [...] ve Türkiye'nin davaların[...] kavramış [...] derhal [...] eşmeli ve kendilerine diktatör adaylığını açık seçik yakıştırmağa özenenler önünde derhal saf tutmalıdır» diyor, bu konuda en büyük sorumluluğun İnönü'ye düştüğünü belirtiyordu.

> ### Tural Buna Ne Buyurur?
>
> *Komünizma ihtilâli başta, bütün içtimaî ayaklanmalar, hangi ideolocya adına hareket ederlerse etsinler, vatanlarının iktisadî perişanlık ve sefaletlerini ele alarak muvaffak olmuşlardır. İdeolocyanın hiç bulunmadığı ve halkta zerrece hamle ve harekete takât kalmadığı ülkelerde bile sadece mide derdi en büyük ihtilâl lideri olmak ehliyetindedir.*
>
> *ADI DEĞMEZ*
> *(Sabah - 24 Ocak 1967)*

Sağın endişesi!

Tercüman'ın başyazısında ise Tural'ın demeci derhal tasvip görüyor ve devrimci gençlik kuruluşlarının mücadelelerine de değinilerek hükümet ciddi tedbirler almağa çağırılıyordu: «Genelkurmay Başkanı'[...] vatan[...] [...] mak [...] ferahlatmış[...]tadır. Ama karşı tarafta b[...] boş başkanlıkların bu hegemonyası ve bu marifetleri devam [...]lerse, gün[...] birinde korkunç felâket ile yüzyüze gelmek mukadder olur sanırız. En ciddi, selâhiyetli se[...] radikal icraatı şimdi hükümetten bekliyoruz.»

Babıâli'de Sabah Gazetesi'nin Nükte sütununda M. Nezihi de Tural'ın demecini genellikle candan destekliyor, ancak nurculuk, ticanilik, pilâvcılık konusundaki sözlerinden rahatsız olmuş görünüyordu: «Tural Paşa'nın komünizmle mücadele mevzuundaki emrinin ancak bir iki cümlesine itiraz edeceğiz. O da «Nurculuk, ticanilik, pilâvcılık» diye isimlendirdiği islâmî grupların komünistler tarafından idare edildiği iddiasıdır. Zira, nurcular, ticaniler, pilâvcılar, diye isimlendirdiği müminler, hassaten komünizmle mücadele etmektedirler.»

Yeni Gazete'de Hikmet Bil de Tural'ı tasvip ediyordu:

"Sovyetler'in bugünkü çıkarları icabı barış içinde bir arada yaşama adı altında ortaya atıp tatbik ettikleri günlük politikalarıyla, komünizm denen felsefeyi ve onun tek hedefini birbirlerinden ayıramayanlar için Tural'ın tutumu elbetteki yerilmeğe değer...

Yok, gerçeğe dikine ve derinlemesine bakmasını bilenler için ise elbetteki Tural'a hak vermek gerekecektir."

Bir zuhurat!

Tural'ın demecinin gerçek olduğu anlaşıldıktan sonra Cumhuriyet'te İlhan Selçuk bu defa şu kesin hükme varıyordu: «Gazetelerde satır satır izleyebileceğimiz olayların ışığında 21 Kasım 1966 emirnamesinin nedenleri büsbütün aydınlan[...]. Komünizme karşı orduya verilen emir, gerçekte BÜTÜN FENALIKLARI BİR ANDA TEMİZLEMEYE MUKTEDİR BİR KUMANDANIN, BİR BÜYÜK LİDERİN ZUHURUNU müjdelemektedir.»

Milliyet'te Abdi İpekçi, Tural'ın açıklamasını ihtiyatsız bir hareket olarak yorumluyor ve "Komünistlerin Türkiye'de ihtilâl hazırladıkları iddiası, kamuoyunda karışıklıklar yaratacak bir iddiadır. Bu hususun Genel Kurmay Başkanı gibi bir makam tarafından açıklanmasına gidilirken ihtiyatlı davranmak, kesin delillere dayanmak gerekirdi. Tural'ın yayınladığı emirname bu noktadan tereddüt uyandıracak niteliktedir" diyordu.

Yine Milliyet'te Refik Erduran, Tural'ın emirnamesini yakında patlak verecek büyük bir çatışmanın belirtilerinden biri olarak yorumluyordu: «Adım ad[...] yığlanmakta büyük senaryo. İşte emirnamey[i] teşvik çığlık[l]arıyle karşılayanlar, işte tercüme bürolarından ilkokullara kadar çeşitli alanlarda kültür hayatımıza yapılan amansızca baskılar, işte CHP'yi AP ile aynı çıkarların hizmet kadrosuna sokmak için kalkan [...]azan. Önümüzde, hemen önümüzde, bir geniş çatışma var. Türkiye'nin bir kere daha kurtulması için kazanılması yüzde yüz gerekli görünen bu çatışmanın ilk safhalarında liderlik İnönü'ye düşüyor.»

Gaflet!

Tural'ın emirnamesi karşısında parti liderlerinin tasvipçi tutumunu Cumhuriyet'te Ecvet Güresin şöyle eleştiriyordu: «Hükümetten, parti liderlerinden gelen sesler hep övücü, hep tasvipkâr. Sadece A.P. Grupu'nda bir Kadri Eroğan çı[kı]yor, homurtular arasında bu emirnameyi eleştirebiliyor. Nerede muhalefet partileri? Nerede diğer müesseseler? Nerede Atatürkçüler? Ve nerede komünizmin bu kadar şişirilmesiyle aslında komünizme hizmet edileceğini bilen aydınlar?»

AKİS'te Metin Toker ise, «Kızılordusuz Komünizm» başlıklı yazısında Tural'ın herhangi bir teşebbüsünün ordu tarafınadn asla benimsenmeyeceğini ileri sürüyordu: «Sosyal adalete dayanan ileri bir toplumun açık rejimle gerçekleştirilmesinin kabil olduğu bugün Türkiye'de, Allah'tan, memleketin bütün gerçek kuvvetleri tarafından kabul e[dil]miştir ve başta Ordu, hiçbir kuvv[et] bunun aksi bir sisteme yeşil ışık yakmak niyetinde değildir.»

> ## Ey mukaddesat!
>
> *Küfürbaz bir adam, üç büyük müslüman gazetesini birbirine kattı. Günlerden beri etrafa çamur yağdırıyor. Öyle ki, Hüseyin Rahmi'nin romanlarındaki dedikoducu kocakarılar bunun yanında solda sıfır kalır.*
>
> *Ey mukaddesat! Senin adına ne cinayetler işleniyor...*
>
> *BUGÜN*
> *(24 Ocak 1967)*
>
> *Seni istismarcı, sahte fetvacı seni. Seni mükaddesat tüccarı genç milyoner seni.*
>
> *Tavuk yemi fazla bulunca bazan horozlara bile kafa tutmaya kalkar. İktidardaki Kıratın yeminden bu yem. Boru mu?*
>
> *SERDENGEÇTİ*
> *(Y. İstanbul - 27. 1. 1967)*

haftanın karikatürü

KOMÜNİZM PROPAGANDASI KABADAYILIĞI TEŞVİK EDİYOR. (TURAL'IN GENELGESİNDEN).

BİR KOMÜNİST

Turhan Selçuk — Milliyet

Çizmeler!

Ve buna karşılık Yeni İstanbul'da Yücel Hacaloğlu, Tural'ı tenkid edenleri şöyle tehdit ediyordu:

«Satılık ve kiralık kalemler! Türkiye'yi Moskova'ya uydu yapmak isteyenler! Ağızlarına bir parmak bal çalınan karıncalar! Ayaklarımızın altında fazla gezinmeyin. Sert çizmelerin, demir yumrukların beyninize ineceği günü merak ediyoruz.»

Evet, o gün gerçekten merak edilmeğe değer. Çünkü faşizm iktidara gelirse sert çizmelerin, demir yumrukların, sadece devrimcilerin değil, «Muktedir»e övgüler düzen gafil politikacıların ve gazetecilerin de beynine ineceğini, Mussolini ve Hitler deneyi ile tarih açık seçik göstermiştir.

ANT • Haftalık Siyasî Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302. SİRKECİ - İSTANBUL • Tel.: 27 81 09 • Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ • Ankara Temsilcisi: MEHMED KEMAL, Tel: 12 58 66 • Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI • Kapak düzeni: AYDIN ÜLKEN • Abone: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira • İlân tarifesi: Bir sütunda santimi 25 Lira, yayın ilânlarına % 20 indirim uygulanır • Tek sütuna 5 santimlik kutu halinde yayın ilânları 50 Lira'dır.